

Promemoria

Värdepapper och kontrolluppgifter

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1 Sammanfattning	3
2 Författningsförslag	4
2.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	4
2.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	6
3 Bakgrund	10
3.1 Aktiekontrolluppgiftsutredningen	10
4 Gällande rätt	14
4.1 Beskattning vid avyttring av värdepapper	14
4.2 Kontrolluppgiftsskyldighet	17
4.2.1 Systemet med förifyllande och kontrolluppgifter	17
4.2.2 Bestämmelser om kontrolluppgifter	17
4.2.3 Utländska företag	19
4.2.4 Utbyte av information	19
4.2.5 Övrigt uppgiftslämnande från värdepappersinstitut	20
4.3 Skattetillägg	21
4.3.1 Oriktig uppgift	21
4.3.2 Kontrollmaterial	21
4.3.3 Befrielse från särskild avgift	23
5 Utländska system	25
5.1 Danmark	25
5.2 Finland	26
6 Promemorians förslag	28
6.1 Uppgift om kapitalvinst/-förlust förifylls	28
6.2 Kontrolluppgifter	30
6.2.1 Kontrolluppgifter om omkostnadsbelopp	30
6.2.2 Ikraftträdande	35
6.2.3 När ska kontrolluppgifterna lämnas?	36
6.2.4 Flytt av delägarätter och fordringsrätter	36
6.2.5 Benefika transaktioner och privata överlåtelser	37
6.2.6 S. k. råvaruderivat	37
6.3 En begränsad genomsnittsmetod	38
6.3.1 Övergångsbestämmelse	42
6.4 Skattetillägg	43

7	Konsekvensanalys.....	46
7.1	Konsekvenser för de offentliga finanserna m.m.	46
7.2	Kostnader och andra konsekvenser för Skatteverket.....	47
7.3	Kostnader och andra konsekvenser för de kontrolluppgiftsskyldiga	48
7.4	Kostnader och andra konsekvenser för enskilda.....	49
8	Författningskommentarer.....	50
8.1	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	50
8.2	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).....	51

1 Sammanfattning

Under de senaste decennierna har antalet personer i Sverige som äger värdepapper ökat kraftigt. Många av dem som har avyttrat värdepapper gör fel då de ska redovisa affärerna i sina inkomstdeklarationer. Felen är i många fall oavsiktliga och beror bland annat på att reglerna för beskattning vid avyttring av värdepapper är komplicerade. Framförallt är det svårigheten att beräkna anskaffningsutgifter i kombination med tillämpningen av genomsnittsmetoden som orsakar problem. Felen medför i vissa fall att de skattskyldiga får betala för lite skatt, i andra fall att de får betala för mycket. Skattebortfallet på grund av felen har av Skatteverket beräknats uppgå till cirka 700 miljoner kronor per år.

Den nuvarande skyldigheten för de skattskyldiga att själva uppge anskaffningsutgifter och beräkna kapitalvinster/-förluster vid försäljning av värdepapper är alltså förenad med betydande problem, som i sin tur för med sig betydande skattebortfall. Det finns för närvarande inte någon framkomlig väg att förenkla reglerna på kapitalbeskattningsområdet så att de blir enkla att tillämpa för alla. En alternativ väg att gå är då att införa ett system som innefattar att de skattskyldiga får hjälp med att beräkna och redovisa den kapitalvinst/-förlust som uppkommer när värdepapper avyttras. Mot denna bakgrund föreslås i denna promemoria att det införs regler som gör det möjligt att med hjälp av kontrolluppgifter förfylla uppgifter om kapitalvinster/-förluster vid fysiska personers och dödsbors avyttring av värdepapper (delägarätter och fordringsrätter). I promemorian föreslås ett system enligt vilket värdepappersinstituten till Skatteverket ska lämna kontrolluppgifter med uppgift om omkostnadsbeloppet för delägarätter och fordringsrätter.

Det föreslagna systemet innebär att det i samband med att delägarätter eller fordringsrätter avyttras ska lämnas kontrolluppgift på omkostnadsbeloppet samt att Skatteverket i inkomstdeklarationerna förfyller uppgifter om kapitalvinst/-förlust.

För att möjliggöra införandet av detta system föreslås också en ändring i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Den föreslagna ändringen innebär att nuvarande genomsnittsmetod i 48 kap. 7 § första stycket IL ersätts med en begränsad genomsnittsmetod. Enligt denna begränsade genomsnittsmetod ska vid beräkningen av omkostnadsbeloppet för delägarätter och fordringsrätter som är registrerade i annan förvaltares eller i innehavarens eget namn inte anses vara av samma slag och sort som andra delägarätter respektive fordringsrätter.

Vidare föreslås ett klargörande av innebörd att kontrolluppgift ska lämnas om s.k. råvaruderivat.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att 48 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 kap.

7 §¹

Vid beräkningen av omkostnadsbeloppet ska det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för *samtliga* delägarrätter eller fordringsrätter av samma slag och sort som den avyttrade användas. Det genomsnittliga omkostnadsbeloppet ska beräknas med hänsyn till inträffade förändringar i innehavet.

Om en *andel i en investeringsfond* är förvaltarregistrerad enligt 4 kap. 12 § lagen (2004:46) om investeringsfonder, ska vid tillämpning av genomsnittsmetoden enligt första stycket bortses från andra *andelar i samma fond* som är registrerade i annan förvaltares eller *andelsinnehavarens* eget namn.

Vid beräkningen av omkostnadsbeloppet ska det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för delägarrätter eller fordringsrätter av samma slag och sort som den avyttrade användas. Det genomsnittliga omkostnadsbeloppet ska beräknas med hänsyn till inträffade förändringar i innehavet.

Vid tillämpning av första stycket ska beräkningen göras särskilt för varje *depå för sig och för varje vp-konto för sig*.

I föregående stycke avses med
 – depå: *depå eller motsvarande hos någon som är förvaltarregistrerad enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument eller enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder; och*
 – vp-konto: *vp-konto eller motsvarande konto hos någon som är central värdepappersförvarare enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument.*

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första stycket ska näringsbetingade andelar och näringsbetingade aktiebaserade delägarrätter som uppfyller villkoren om innehavstid i 25 a kap. 6 eller 7 § om de avyttras eller hade avyttrats vid den tidpunkt som bedömningen avser, inte anses vara av samma slag och sort som andra näringsbetingade andelar och näringsbetingade aktiebaserade delägarrätter i det aktuella företaget.

¹ Senaste lydelse 2011:1271.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i första stycket ska bortses från delägarrätter eller fordringsrätter av samma slag och sort som förvaras på ett investeringssparkonto. Detta gäller dock inte tillgångar som avses i 42 kap. 38 §.

I 18 c §, 48 a kap. 16 § och 49 kap. 29 § finns ytterligare undantag från bestämmelsen i första stycket som gäller partiella fissioner, andelsbyten med framskjuten beskattning och uppskovsgrundande andelsbyten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014 och tillämpas första gången vid beslut om slutlig skatt år 2015. Därvid gäller följande.

Det omkostnadsbelopp som gäller den 31 december 2013 ska också gälla som omkostnadsbelopp vid ingången av 2014.

2.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)
dels att 21 kap. 3 och 5 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken till 21 kap. ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 21 kap. 8 § och 34 kap.
7 a–7 b §§, av följande lydelse,
dels att det närmast före 21 kap. 8 § och 34 kap. 7 a § ska införas nya
rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap.

Kontrolluppgift om avyttring av fordringsrätter och andra delägarrätter än andelar i investeringsfonder och fondföretag **Kontrolluppgift om avyttring av fordringsrätter och andra delägarrätter än andelar i investeringsfonder och fondföretag samt om optioner och terminer i vissa fall**

3 §²

Kontrolluppgift ska lämnas av

1. värdepappersinstitut i de fall de medverkar vid avyttring av delägarrätt eller fordringsrätt och kontrolluppgift inte ska lämnas av dem som avses i 2–7,
2. värdepappersinstitut i de fall de registrerar en option eller en termin eller på annat sätt medverkar vid utfärdandet av optionen eller vid slutförandet av options- eller terminsaffären,
3. kreditmarknadsföretag,
4. garantimyndigheten enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller lagen (1999:158) om investerarskydd,
5. den som har betalat ut ersättning vid avyttring genom inlösen,
6. försäkringsgivare som har betalat ut ersättning på grund av en sådan försäkring som ett värdepappersbolag har tecknat för skadeståndsskyldighet som det kan komma att ådra sig när tjänster utförs i rörelsen, och
7. den som för eller har fört ett investeringssparkonto vid avyttring som avses i 44 kap. 8 a § inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift enligt första stycket ska i fråga om [delägarrätter och fordringsrätter på] vp-konto lämnas av den som är kontoförande institut för kontot. Detta gäller även om det kontoförande institutet inte har medverkat vid avyttringen, om institutet har fått uppgift om avyttringen enligt 34 kap. 7 a §. Den

² Senaste lydelse 2011:1289.

som, utan att vara kontoförande institut, har medverkat i avyttringen ska inte lämna kontrolluppgift om uppgift har lämnats till det kontoförande institutet enligt 34 kap. 7 a §.

I denna lag avses med

– vp-konto: vp-konto eller motsvarande konto hos någon som är central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

– kontoförande institut: kontoförande institut enligt 3 kap. 1 § lagen om kontoföring av finansiella instrument eller, om sådant institut inte finns, den centrala värdepappersförvararen.

5 §³

I kontrolluppgiften ska följande uppgifter lämnas:

1. den ersättning som har överenskommit efter avdrag för försäljningsprovision och liknande utgifter,
2. antalet delägarätter eller fordringsätter,
3. delägarätternas eller fordringsätternas slag och sort,

4. delägarätternas eller fordringsätternas omkostnadsbelopp,

4. den kontanta ersättningen vid sådana byten av andelar som avses i 48 a kap. 2 § och 49 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229), samt

5. den kontanta ersättningen vid sådana byten av andelar som avses i 48 a kap. 2 § och 49 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229), samt

5. om det är fråga om en avyttring som avses i 44 kap. 8 a § inkomstskattelagen samt den ersättning som avses i den paragrafen.

6. om det är fråga om en avyttring som avses i 44 kap. 8 a § inkomstskattelagen samt den ersättning som avses i den paragrafen.

Om ett terminsavtal slutförs genom att den ena parten säljer en tillgång samtidigt som samma part förvärvar en mindre tillgång av samma slag, får uppgift lämnas om bruttoersättningen vid försäljningen.

Uppgift enligt första stycket 4 behöver bara lämnas om

– delägarätterna eller fordringsätterna har förvärvats efter den 31 december 2013, den kontrolluppgiftsskyldige vid förvärvet

³ Senaste lydelse 2011:1289.

eller annat tillfälle har fått kännedom om anskaffningsutgiften och den skattskyldige tidigare inte hade delägarätter eller fordringsrätter av samma slag och sort registrerade hos den kontrolluppgiftsskyldige, eller

- den som enligt 3 § ska lämna kontrolluppgift, har uppgift om omkostnadsbeloppet.

Om omkostnadsbeloppet beräknats med ledning av uppgifter som helt eller delvis härrör från annan, ska det anges.

Kontrolluppgifter om optioner och terminer vars underliggande tillgång inte är delägarätter eller fordringsrätter

8 §

Uppgifter som ska lämnas enligt detta kapitel gäller även optioner och terminer vars underliggande tillgång är råvaror, index eller annan tillgång som avses i 52 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

34 kap.

Uppgifter om omkostnadsbelopp för delägarätter och fordringsrätter samt för optioner och terminer i vissa fall

7 a §

Värdepappersinstitut ska i samband med att delägarätter eller fordringsrätter flyttas till ett annat värdepappersinstitut lämna det nya värdepappersinstitutet uppgifter om det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för de delägarätter respektive fordringsrätter som flyttats.

Om ett annat värdepappersinstitut än det kontoförande institutet medverkar vid avyttring av delägarrätter eller fordringsrätter på ett vp-konto, ska det andra värdepappersinstitutet i samband med avyttringen lämna det kontoförande institutet uppgift om de delägarrätter eller fordringsrätter som har avyttrats. Uppgiften ska innehålla de uppgifter som anges i 21 kap. 5 §. Det nu sagda gäller på motsvarande sätt också i fråga om förvärv.

Bestämmelserna i första och andra styckena behöver bara lämnas för fysiska personer och dödsbon och endast om

– delägarrätterna eller fordringsrätterna har förvärvats efter den 31 december 2013, den uppgiftsskyldige vid förvärvet eller annat tillfälle har fått kännedom om anskaffningsutgiften och den som uppgiften avser tidigare inte hade delägarrätter eller fordringsrätter av samma slag och sort registrerade hos den uppgiftsskyldige, eller

– den som ska lämna uppgiften har uppgift om omkostnadsbeloppet.

Om uppgifter om anskaffningsutgiften helt eller delvis härrör från annan, ska det anges.

Bestämmelserna ovan gäller inte tillgångar på ett investeringssparkonto.

7 b §

Uppgifter som ska lämnas enligt 7 a § gäller även optioner och terminer vars underliggande tillgång är råvaror, index eller annan tillgång som avses i 52 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014. Därvid gäller följande.

1. De nya bestämmelserna tillämpas på kontrolluppgifter som ska lämnas 2015 eller senare.

2. De nya bestämmelserna i 34 kap. 7 a–7 b §§ tillämpas när delägarrätter eller fordringsrätter flyttas efter den 31 december 2013.

3 Bakgrund

Under de senaste decennierna har antalet personer i Sverige som äger delägarätter och andra värdepapper ökat kraftigt. Enligt av Euroclear Sweden AB, fortsättningsvis benämnt Euroclear, redovisad statistik uppgick den 30 september 2010 antalet fysiska personer och dödsbon som ägde aktier i svenska avstämningsbolag till 2 miljoner⁴ personer. Sammantaget ägde dessa personer 24 miljoner aktier till ett sammanlagt värde av 525 miljarder kronor. Av dessa personer ägde 49,5 procent aktier i ett (1) bolag. Av statistik från Finansinspektionen och SCB⁵ framgår att i juni 2010 ägde 16,9 procent av befolkningen aktier. För dessa personer var medelportföljen värd 292 000 kronor. De fem procent med störst aktieinnehav stod i juni 2010 för 79 procent av aktieförmögenheten och 50 915 personer hade en aktieförmögenhet på en miljon kronor eller mera. Till 2009 års taxering lämnades cirka 3,5 miljoner kontrolluppgifter avseende aktieförsäljningar (KU32).

Många av dem som avyttrar värdepapper gör fel då de redovisar transaktionerna i sina inkomstdeklarationer. De fel som görs beror bl. a. på att reglerna för beskattning vid avyttring är komplicerade. Bestämmelserna finns i inkomstskattelagen (1999:1229), IL. Felen medför i vissa fall att de skattskyldiga får betala för lite skatt, i andra fall att de får betala för mycket. Skattebortfallet på grund av felen beräknas av Skatteverket uppgå till cirka 700 miljoner kronor per år. Behovet av att förenkla reglerna och underlätta redovisningen har framförts vid flera tillfällen. Bland annat har den nuvarande metoden för vinstberäkning kritiserats för att den i många fall medför att många och komplicerade beräkningar måste göras.

Under senare år har det inte gjorts någon större översyn av de materiella reglerna i IL i syfte att förenkla reglerna om beskattning vid avyttring av värdepapper. Däremot har det sedan ingången av 2012 införts en ny sparform, investeringssparkontot, se närmare avsnitt 4.1.

För att komma till rätta med problemen med att redovisningen blir fel beslutade dåvarande regering den 8 juli 2004 att ge en särskild utredare i uppdrag att utforma bestämmelser som skulle göra det möjligt att med hjälp av kontrolluppgifter beräkna kapitalvinster/-förluster vid fysiska personers och dödsbons avyttring av delägarätter och andra värdepapper (dir. 2004:105). Utredningen, som tog namnet ”Aktiekontrolluppgiftsutredningen”, överlämnade i mars 2006 sitt betänkande ”Värdepapper och kontrolluppgifter”, SOU 2006:35. Betänkandet har remissbehandlats men inte medfört någon ändring i reglerna.

3.1 Aktiekontrolluppgiftsutredningen

Aktiekontrolluppgiftsutredningens uppdrag bestod i att i första hand undersöka om det var möjligt att införa en skyldighet att lämna kontrolluppgifter om kapitalvinster/-förluster då fysiska personer och dödsbon avyttrar delägarätter och andra värdepapper. I denna del tog utredningen fram fyra olika modeller. De redovisade modellerna innebar att de privata aktörerna på finansmarknaden skulle lämna kontrolluppgifter till Skatteverket om kapitalvinster/-förluster. Samtliga modeller krävde att de olika aktörerna började registrera uppgifter

⁴ Avser aktieägare som är fysiska personer (inklusive dödsbon) med svenskt personnummer oavsett om personen är Sverigeboende eller inte.

⁵ Se Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden, FM 20 SM 1002 s. 6.

om anskaffningsutgifter för värdepapper som innehas av fysiska personer och dödsbon.

Den första modellen innebar att kontrolluppgift om kapitalvinst/-förlust skulle lämnas av det värdepappersinstitut som var skyldigt att upprätta avräkningsnotan vid avyttringen.

Den andra modellen innebar att kontrolluppgiften skulle lämnas av Euroclear om de avyttrade delägarätterna var kontoförda på ett s. k. vp-konto i ägarens eget namn och av förvaltaren om delägarätterna var förvaltarregistrerade.

Den tredje modellen innebar att nödvändiga uppgifter om t.ex. förvärv och avyttringar i stället lämnades till ett externt "centralorgan" av något slag och att denna externa aktör skulle registrera uppgifter om anskaffningsutgifter för de olika aktieinnehaven samt att göra vinstberäkningar och till Skatteverket lämna kontrolluppgifter om kapitalvinster/-förluster. Med denna modell skulle man undvika problemet med att värdepappersinstituten måste lämna uppgifter om sina kunder till andra institut. Värdepappersinstituten skulle då inte kunna få tillgång till uppgifter som andra institut lämnat. Utredningen bedömde att det var mest lämpligt att Euroclear ansvarade för kontrolluppgiftslämnandet enligt denna modell.

Den fjärde modellen innebar att reglerna om hur kapitalvinsten ska beräknas ändrades så att den som ska lämna kontrolluppgift inte behöver ta hänsyn till den skattskyldiges hela aktieinnehav och att en begränsad genomsnittsmetod skulle tillämpas. Kontrolluppgift om kapitalvinst/-förlust skulle lämnas av Euroclear om delägarätterna var kontoförda på ett vp-konto i ägarens eget namn. Om de avyttrade delägarätterna var förvaltarregistrerade skulle förvaltaren lämna kontrolluppgift. Även med denna modell skulle man undvika problemet med ett uppgiftslämnande mellan värdepappersinstituten.

Utredningen fann dock att det skulle vara förenat med alltför stora svårigheter på ett både praktiskt och principiellt plan att införa en skyldighet att lämna kontrolluppgifter enligt någon av dessa modeller.

En omständighet som enligt utredningen komplicerade konstruktionen av ett sådant system var att en person kunde ha delägarätter av samma slag och sort registrerade hos flera olika aktörer. Det är även möjligt att en person har delägarätter kontoförda i sitt eget namn på ett eller flera vp-konton hos Euroclear. Därutöver kunde han ha delägarätter av samma slag och sort registrerade i depåsystemet hos en eller flera förvaltare. För att kunna göra en riktig vinstberäkning enligt genomsnittsmetoden måste den som åläggs att lämna kontrolluppgift om kapitalvinst/-förlust först inhämta information om anskaffningsutgifterna för de delägarätter av samma slag och sort som är registrerade hos andra aktörer. Dessutom har värdepappersinstituten bara i vissa fall anledning att registrera uppgifter om anskaffningsutgifter för de olika innehaven av delägarätter i depåsystemet. Härtill kom att vp-kontona hos Euroclear inte innehåller några uppgifter om anskaffningsutgifter. Utredningens utgångspunkt var således att det inte fanns någon enskild aktör som i sin verksamhet hade tillgång till samtliga de uppgifter som skulle krävas för att en korrekt vinstberäkning skulle kunna göras vid en avyttring.

Aktiekontrolluppgiftsutredning lämnade i stället förslag till en utökad kontrolluppgiftsskyldighet som dels innebar att uppgiftsskyldigheten för deklaranterna skulle förenklas, dels medförde att Skatteverket skulle få korrekta uppgifter om anskaffningsutgifter för värdepapper.

Det av utredningen lämnade förslaget innebar att kontrolluppgifter om anskaffningsutgifter skulle lämnas till Skatteverket samt att värdepappersinstituten och Euroclear skulle lämna kontrolluppgifter till Skatteverket om förhållanden som var av betydelse för bestämmande av anskaffningsutgifter för delägarätter och fordringsrätter. Vid en avyttring skulle Skatteverket med hjälp av dessa uppgifter beräkna kapitalvinsten/-förlusten och sedan förifylla vinsten eller förlusten på deklaraionsblanketten. Vidare skulle Skatteverket – på specifikationen till självdeklarationen – redovisa hur vinstberäkningen hade gjorts.

För att kunna göra en sådan vinstberäkning var det dock nödvändigt att Skatteverket – utöver de uppgifter som ska lämnas enligt 10 kap. 7–9 §§ lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter, förkortad LSK (numera 21 kap. 1, 3 och 5 §§ skatteförfarandelagen, förkortad SFL) – även fick uppgifter om köp av delägarätter. Den av utredningen föreslagna modellen innebar att kontrolluppgifter också skulle lämnas om

- byten av delägarätter,
- fall där delägarätter förvärvats genom utdelning,
- delägarätter som hade förvärvats vid en ny- eller fondemission,
- uppdelning, sammanläggning och omvandling av delägarätter,
- delägarätter som förvärvats genom utnyttjande av en konvertibel eller en teckningsoption, och
- riktade återköp av delägarätter, fusioner, fissioner m.m.

Enligt utredningens förslag skulle kontrolluppgifterna lämnas av värdepappersinstituten i de fall de medverkar vid avyttring av delägarätter. I andra fall skulle kontrolluppgiften lämnas av den som hade ombesörjt registreringen av transaktionen i avstämningsregistret hos Euroclear. Om värdepapperet var förvaltarregistrerat skulle i stället förvaltaren lämna kontrolluppgiften.

Det av utredningen föreslagna systemet med en utökad kontrolluppgiftsskyldighet skulle förutom delägarätter även omfatta många av de övriga värdepapper som avses i bestämmelsen om delägarätter i 48 kap. 2 § IL. Exempel på sådana värdepapper är konvertibler, teckningsoptioner, depåbevis, aktieindexobligationer och warrant. Kontrolluppgiftsskyldigheten enligt utredningens förslag skulle även omfatta fordringsrätter men inte andelar i investeringsfonder.

Utredningen föreslog vidare att i de fall en fysisk person hade förvärvat värdepapper genom ett benefikt fång skulle han själv lämna erforderliga uppgifter om förvärvet till Skatteverket. Motsvarande skulle också gälla om en fysisk person eller ett dödsbo hade överlåtit eller utskiftat delägarätter med anledning av arv, testamente, gåva etc. Utredningen föreslog även att vid s.k. privata överlåtelser, dvs. överlåtelser utan medverkan av ett värdepappersinstitut, skulle de fysiska personerna själva lämna de erforderliga uppgifterna till Skatteverket.

Gamla innehav

Det av aktiekontrolluppgiftsutredningen lämnade förslaget innebar att från och med den dag då det börjar tillämpas skulle sådana kontrolluppgifter komma att lämnas som skulle medföra att Skatteverket får uppgifter om anskaffningsutgifter för delägarätter och andra värdepapper. Det skulle därigenom bli möjligt för verket att beräkna kapitalvinsten/-förlusten vid en avyttring. En begränsning i förslaget var dock att det inte omfattade

delägarrätter som den skattskyldige hade redan vid tidpunkten för systemets ikraftträdande (gamla innehav).

Utredningen fann vidare att en bestämmelse om att kontrolluppgifter skulle lämnas vid ytterligare ett tillfälle under året skulle var önskvärd men att detta skulle medföra stora kostnader för de aktörer som lämnar kontrolluppgifterna. Bland annat av den anledningen stannade utredningen för att inte föreslå någon ändring av de nuvarande reglerna när det gäller frågan om hur ofta kontrolluppgifter om värdepapper ska lämnas.

Remissyttrandena

Aktiekontrolluppgiftsutredningens betänkande har remissbehandlats. Av remissinstanserna⁶ var det en majoritet som avstyrkte de i betänkandet lämnade förslagen.

Kritiken mot aktiekontrolluppgiftsutredningens förslag kan främst delas in i fem grupper, nämligen att

- det skulle innebära ett intrång i den *personliga integriteten* genom att det register som Skatteverket skulle inrätta om köp och försäljning m.m. av delägarrätter skulle skapa en omfattande insyn i den enskildes ekonomiska förhållanden,
- de *komplicerade reglerna för vinstberäkning*
 - medför att många skattskyldiga skulle ha svårt att göra en korrekt vinstberäkning även om de har tillgång till fullständiga uppgifter om de förhållanden som är av betydelse,
 - medför en risk för felaktiga kontrolluppgifter skulle komma att lämnas,
 - utgör ett hot mot rättssäkerheten eftersom de skattskyldiga får svårt att ta tillvara sina intressen och riskerar att bli påförda skattetillägg om Skatteverkets förtryckta uppgifter skulle vara felaktiga,
 - bör i stället reformeras,
- den *administrativa bördan*
 - kommer att öka om den föreslagna kontrolluppgiftsskyldigheten införs,
 - medför en konkurrensnackdel för svenska aktörer,
 - medför ett etableringshinder för utländska aktörer,
- förslaget stred mot *EU-rätten*
- ett *generöst stickbelopp* bör införas för att korta genomförandeperioden.

⁶ Av remissinstanserna var det nio som tillstyrkte eller inte hade något att erinra, 19 som avstyrkte och 16 som avstod från att yttra sig.

4 Gällande rätt

4.1 Beskattning vid avyttring av värdepapper

Bestämmelserna om kapitalvinster och kapitalförluster vid avyttring av aktier och andra värdepapper finns i avdelning VII i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. I IL skiljer man mellan delägarätter och fordringsrätter.

Med *delägar rätt* avses aktie, rätt på grund av teckning av aktier, teckningsrätt, fondaktierätt, andel i en investeringsfond, andel i en ekonomisk förening samt annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt. Bestämmelserna om delägarätter ska tillämpas också på vinstandelsbevis och kapitalandelsbevis som avser lån i svenska kronor, konvertibel i svenska kronor, inlösenrätt och säljrätt som avser aktie, termin och option vars underliggande tillgångar består av aktie eller termin och option som avser aktieindex, och annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt (48 kap. 2 § IL).

Bestämmelserna om *fordringsrätter* skiljer mellan svenska och utländska fordringsrätter. Med svensk fordringsrätt avses fordran i svenska kronor som inte beskattas enligt reglerna för delägarätter (48 kap. 3 § IL). Exempel på fordringsrätter är obligationer, förlagsbevis, premieobligationer, optionskuldebrev och andra skuldebrev än konvertibler. Bestämmelserna om svenska fordringsrätter ska tillämpas också på termin, option och liknande avtal vars underliggande tillgångar kan hänföras till fordran i svenska kronor eller termin, option och liknande avtal som avser ränteindex. Med utländsk fordringsrätt avses fordran i utländsk valuta (48 kap. 4 § IL). Bestämmelserna om utländska fordringsrätter ska tillämpas också på utländsk valuta samt termin, option och liknande avtal vars underliggande tillgångar kan hänföras till utländsk valuta, fordran i utländsk valuta eller termin, option och liknande avtal som avser index beroende av sådan valuta.

Kapitalvinst beräknas enligt 44 kap. 13 § IL som skillnaden mellan ersättningen för den avyttrade tillgången eller för den utfärdade förpliktelsen och omkostnadsbeloppet. Från ersättningen ska utgifterna för avyttringen dras av. Med *omkostnadsbelopp* avses anskaffningsutgifterna ökade med utgifter för förbättring (44 kap. 14 § IL). Eftersom det vid avyttring av värdepapper i regel inte förekommer några förbättringskostnader, är således omkostnadsbeloppet vanligen detsamma som anskaffningsutgiften.

Vid avyttring av delägarätter och fordringsrätter beräknas som huvudregel omkostnadsbeloppet enligt *genomsnittsmetoden* (48 kap. 7 § IL). Metoden innebär att det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för samtliga delägarätter eller fordringsrätter av samma slag och sort som den avyttrade ska användas. Det genomsnittliga omkostnadsbeloppet ska beräknas med hänsyn till inträffade förändringar i innehavet. Vid en avyttring av t.ex. aktier ska det således göras en summering av anskaffningsutgifterna vid samtliga förvärvstillfällen och därefter ska denna summa divideras med det totala antalet aktier. Efter en avyttring ska omkostnadsbeloppet för kvarvarande innehav minskas med hänsyn till det omkostnadsbelopp som dragits av. Om det därefter förekommer nya förvärv ska även anskaffningsutgifterna för dessa aktier beaktas vid en senare avyttring. En genomsnittsberäkning måste således i princip göras för varje enskilt avyttringstillfälle och ska omfatta den skattskyldiges totala innehav av värdepapper av samma slag och sort.

Om delägarätter eller fordringsrätter förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt, ska som anskaffningsutgift räknas ett belopp som motsvarar det omkostnadsbelopp som skulle ha använts om den tidigare ägaren i stället hade avyttrat tillgångarna på dagen för äganderättsövergången (44 kap. 21 § IL).

Innehav av en aktie kan ge rätt att teckna nya aktier i bolaget (nyemission) eller att utan vederlag erhålla flera aktier i samma bolag (fondemission). Varken fond- eller nyemissioner medför några omedelbara skattekonsekvenser för aktieägarna. Vid en framtida aktieförsäljning ska de emissioner som ägaren deltagit i beaktas. Om aktier av samma slag och sort har erhållits genom fond- eller nyemission ska vid vinstberäkningen den ursprungliga anskaffningsutgiften och emissionspriset räknas ihop och fördelas på samtliga aktier efter emissionen. Vid en fondemission är anskaffningsutgiften noll kronor. En speciell typ av emission är en s.k. split (uppdelning av aktie). Vid en split delas en aktie upp på två eller flera aktier i samma bolag utan att aktiernas andel i aktiekapitalet ökar; i stället för att delas upp kan aktierna läggas samman så att de blir till färre (s. k. omvänd split). En split utlöser inte någon kapitalvinstbeskattning men ska beaktas vid en framtida avyttring eftersom antalet aktier har ökat eller minskat.

Om en fysisk person avyttrar en andel i ett företag till ett annat företag och erhåller ersättning i form av andelar i det köpande företaget kan ett andelsbyte enligt 48 a kap. IL föreligga. Om så är fallet beskattas inte säljaren för bytet utan de mottagna andelarna övertar de bortbytta andelarnas omkostnadsbelopp enligt reglerna om framskjuten beskattning vid andelsbyten. Den vinst eller förlust som uppkommit vid andelsbytet kommer således att påverka taxeringen först när de mottagna andelarna avyttras.

Om verksamheten i ett bolag delas upp genom att bolaget delar ut andelar i ett dotterbolag till sina aktieägare är utdelningen i vissa fall skattefri enligt bestämmelser i 42 kap. 16 § IL (lex ASEA). Andelar som förvärvats genom sådan utdelning anses anskaffade för så stor del av omkostnadsbeloppet för aktierna i moderbolaget som motsvarar den förändring i marknadsvärdet som utdelningen medför för dessa aktier. När det senare ska beräknas ett omkostnadsbelopp för aktierna i moderbolaget ska den genomsnittliga anskaffningsutgiften minskas i motsvarande mån (48 kap. 8 § IL).

Som alternativ till genomsnittsmetoden får en schablonmetod användas för att bestämma omkostnadsbeloppet vid avyttring av marknadsnoterade delägarätter (48 kap. 15 § IL). När genomsnittsmetoden utvidgades till att omfatta alla slags värdepapper ansågs det nämligen nödvändigt med en regel om beräkning av schablonanskaffningsvärde så länge inte alla anskaffningsvärden hade fastställts (prop. 1989/90:110 s. 456). Schablonmetoden innebär att omkostnadsbeloppet bestäms till 20 procent av ersättningen vid avyttringen sedan utgifter i samband med denna dragits av.

Schablonmetoden är inte tillämplig på terminer och optioner. Inte heller är metoden tillämplig på teckningsrätter, fondaktierätter, inlösenrätter eller säljrätter som avser aktier, i de fall de grundas på aktieinnehav i bolaget. För sådana är anskaffningsutgiften alltid noll kronor (48 kap. 13 § IL). Detsamma gäller teckningsrätter och fondaktierätter som grundas på innehav av en konvertibel eller en liknande rätt till förvärv av aktier i bolaget, om innehavaren vid tilldelningen av aktier likställs med en aktieägare.

Om en andel i en investeringsfond är förvaltarregistrerad, ska enligt 48 kap. 7 § IL vid tillämpning av genomsnittsmetoden bortses från andra andelar i

samma fond som är registrerade i annan förvaltares eller andelsinnehavarens eget namn (en begränsad genomsnittsmetod).

En kapitalvinst är skattepliktig i sin helhet. I samband med 1990 års skattereform infördes som en allmän regel att en kapitalförlust är avdragsgill bara till 70 procent. Det finns ett antal undantag från denna regel. Enligt 48 kap. 20 § IL ska kapitalförluster på marknadsnoterade delägarätter dras av i sin helhet mot kapitalvinster på sådana tillgångar. Sedan 2007 års taxering gäller att kapitalförluster på sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade och inte heller är kvalificerade ska dras av till fem sjättedelar.

Till den del en kapitalförlust på marknadsnoterade andelar inte kan dras av enligt 48 kap. 20 § IL, ska enligt 48 kap. 20 a § IL 70 procent dras av. Till den del en kapitalförlust på andelar som inte är marknadsnoterade inte kan dras av enligt 48 kap. 20 § IL, ska fem sjättedelar av 70 procent dras av. Bestämmelsen i 48 kap. 20 § IL omfattar inte marknadsnoterade andelar i investeringsfonder som innehåller bara svenska fordringsrätter. Kapitalförluster på andra delägarätter kan således inte kvittas mot kapitalvinster på andelar i marknadsnoterade räntefonder. Däremot ska enligt 48 kap. 21 § IL kapitalförluster på marknadsnoterade andelar i investeringsfonder som innehåller bara svenska fordringsrätter dras av i sin helhet. Slutligen gäller att kapitalförluster på andra marknadsnoterade svenska fordringsrätter än premieobligationer ska dras av i sin helhet (48 kap. 23 § IL).

Det ovan sagda avser s. k. konventionell beskattning av kapitalvinster på delägarätter och fordringsrätter. Härutöver finns det för fysiska personer och dödsbon numera en schabloniserad metod. Den 1 januari 2012 infördes nämligen en ny sparform, investeringssparkontot (SFS 2011:1268). Tillgångar på kontot kan vara bl. a. aktier, fondandelar och andra delägarätter samt fordringsrätter. När tillgångarna finns på ett investeringssparkonto beskattas de enbart genom att en schablonintäkt ska tas upp. Skatten på schablonintäkten ersätter alltså inte bara skatt på löpande avkastning (såsom ränta och utdelning) utan också skatt på kapitalvinst. Vid avyttring av tillgångar på kontot ska därför inte någon vinstberäkning göras. (På motsvarande sätt beskattas också, sedan tidigare, tillgångar som hör till en kapitalförsäkring.)

Särskilt om optioner och terminer

Vad som menas med terminer och optioner framgår av 44 kap. 11 och 12 §§ IL.

Som ovan angivits tillämpas bestämmelserna om delägarätter och fordringsrätter också på sådana optioner och terminer som grundas på antingen aktier eller aktieindex (delägarätter) eller svenska kronor eller utländsk valuta eller fordran i utländsk valuta m.m. (fordringsrätter).

Det förekommer att optioner och terminer inte grundas på delägarätter eller fordringsrätter. Vanligast torde vara s.k. råvaruderivat, dvs. optioner eller terminer vars underliggande egendom är råvaror eller råvaruindex. Råvaruderivat, liksom råvaror, beskattas enligt de särskilda bestämmelserna i 52 kap. IL. För sådana tillgångar, som inte innehafts för personligt bruk, tillämpas genomsnittsmetoden.

4.2 Kontrolluppgiftsskyldighet

4.2.1 Systemet med förifyllande och kontrolluppgifter

Enligt 31 kap. 4 § skatteförfarandelagen (2011:1244, förkortad SFL) ska Skatteverket underrätta fysiska personer och dödsbon som kan antas vara deklARATIONSSKYLDIGA om de ”kontrolluppgifter och övriga uppgifter som har kommit in till verket som underlag för beslut om slutlig skatt ... samt övriga uppgifter som verket känner till”. Kontrolluppgiftsskyldigheten är mycket omfattande för fysiska personers tjänste- och kapitalinkomster. Deklaranten får också en specifikation som visar de kontrolluppgifter som har kommit in till Skatteverket samt en preliminär skatteuträkning.

Numera är det möjligt att deklarerar – förutom på pappersblankett – även med hjälp av knapptelefon, SMS och Internet. Med en knapptelefon eller via SMS kan den skattskyldige godkänna de förifyllda uppgifterna i deklARATIONEN. Den som deklarerar med hjälp av knapptelefon eller via SMS kan dock inte göra ändringar, tillägg eller lämna bilagor. Detta är däremot möjligt för den som deklarerar via Internet. Med hjälp av en s.k. e-legitimation går det att ändra eller lägga till uppgifter samt att lämna bilagor. Det är till exempel möjligt att deklarerar försäljningar av värdepapper via Internet med hjälp av en elektronisk K4-blankett. Deklaranten får då på Skatteverkets webbplats tillgång till en blankett K4 om avyttring av värdepapper där namnet på de värdepapper som har sålts under året, antalet sålda värdepapper och den ersättning som har erhållits redan är ifyllda. Han eller hon ska själv fylla i omkostnadsbeloppet varefter programmet automatiskt räknar ut kapitalvinsten eller kapitalförlusten. Programmet räknar också ut och flyttar olika delsummor automatiskt.

4.2.2 Bestämmelser om kontrolluppgifter

I 17 och 18 kap. SFL finns bestämmelser om kontrolluppgift om ränta och annan avkastning på fordringsrätter samt om ränteutgifter. Kontrolluppgift ska lämnas om ränteinkomster och annan avkastning än kapitalvinst som hänför sig till fordringsrätter och som utgör intäkt i inkomstslaget kapital (17 kap. 1 § SFL). Uppgifter ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av den som har tillgodoräknat eller betalat ut avkastningen (17 kap. 2 och 3 §§ SFL) och innehålla uppgift om tillgodoräknad eller utbetald ränta eller annan avkastning än kapitalvinst (17 kap. 5 § SFL). Kontrolluppgift ska också lämnas om ränteutgifter (18 kap. SFL).

I 19 kap. SFL finns bestämmelser om kontrolluppgift om avkastning på delägarätter. Kontrolluppgift ska lämnas om utdelning och ränta på delägarätter. Kontrolluppgift ska också lämnas om annan avkastning än kapitalvinst som hänför sig till delägarätten och som utgör intäkt i inkomstslaget kapital (19 kap. 1 § SFL). Kontrolluppgift om utdelning, ränta eller annan avkastning ska lämnas för fysiska personer och dödsbon (19 kap. 2 § SFL). Kontrolluppgiften ska lämnas av den som har betalat ut eller tillgodoräknat utdelningen, räntan eller annan avkastning (19 kap. 3 § SFL).

Bestämmelserna om kontrolluppgifter vid avyttring av andelar i investeringsfonder och fondföretag finns i 20 kap. SFL. Kontrolluppgift ska lämnas om avyttring av andelar i en investeringsfond eller i ett sådant fondföretag som driver verksamhet här i landet enligt 1 kap. 7 eller 9 § lagen (2004:46) om investeringsfonder (20 kap. 1 § SFL). Kontrolluppgift om

avyttring av fondandelar ska lämnas för fysiska personer och dödsbon (20 kap. 2 § SFL). Vanligtvis sker avyttringen genom inlösen och enligt 20 kap. 3 § SFL ska kontrolluppgiften då bl. a. lämnas av fondbolaget eller, om förvaltningen av fonden har övergått till ett förvaringsinstitut, av detta. Även utländska förvaltningsbolag och fondföretag som driver verksamhet här i landet enligt vissa bestämmelser i lagen om investeringsfonder ska lämna kontrolluppgift. Om andelar som avyttrats genom inlösen är förvaltarregistrerade ska förvaltaren lämna kontrolluppgiften (20 kap. 3 § tredje stycket SFL). Förvaltaren ska även lämna kontrolluppgift om annan avyttring än inlösen om andelarna är förvaltarregistrerade (20 kap. 4 § SFL). När det gäller beräkningen av kapitalvinst och kapitalförlust vid avyttring av förvaltarregistrerade andelar i investeringsfonder gäller som tidigare nämnts en begränsad genomsnittsmetod. Enligt 48 kap. 7 § IL ska det således vid tillämpning av genomsnittsmetoden bortses från andra andelar i samma fond som är registrerade i annan förvaltares eller i andelsinnehavarens eget namn. I 34 kap. 9 § SFL finns det bestämmelser om skyldighet för fondbolag och förvaltare att lämna uppgifter till varandra om den genomsnittliga anskaffningsutgiften i fall då andelar övergår till att vara förvaltarregistrerade samt vid byte av förvaltare eller då andelar upphör att vara förvaltarregistrerade. Den kontrolluppgift som lämnas vid avyttring av andelar i en investeringsfond ska innehålla uppgifter om uppkommen kapitalvinst eller kapitalförlust, slag av fond, fondens identifikationsuppgifter och om fonden är marknadsnoterad; om uppgift om anskaffningsutgift saknas, ska uppgift i stället för om kapitalvinst eller kapitalförlust lämnas om ersättningen vid avyttringen (20 kap. 6 § SFL).

Bestämmelserna om att kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon som avyttrat aktier och andra finansiella instrument än fondandelar finns i 21 kap. SFL. Kontrolluppgift ska lämnas om avyttring av andra delägarätter än andelar i investeringsfonder och av fordringsrätter. Kontrolluppgift ska också lämnas om slutförande av options- och terminsaffärer, som inte innebär förvärv eller försäljning av egendom, samt om utfärdande av optioner (21 kap. 1 § SFL). Skyldigheten att lämna kontrolluppgifter omfattar även utländska delägarätter och fordringsrätter. Enligt 21 kap. 2 § och 3 § 1 SFL ska kontrolluppgift lämnas för fysiska personer och dödsbon av värdepappersinstitut i de fall de medverkar vid avyttring av delägarätt eller fordringsrätt och kontrolluppgift inte ska lämnas av dem som avses i punkterna 2–6 i lagrummet. Värdepappersinstituten ska också lämna kontrolluppgift i de fall de registrerar en option eller en termin eller på annat sätt medverkar vid utfärdandet av optionen eller vid slutförandet av options- eller terminsaffären (punkten 2). Kontrolluppgift ska enligt 21 kap. 3 § SFL också lämnas av kreditmarknadsföretag (punkten 3), garantimyndigheten (punkten 4), den som har betalat ut ersättning vid avyttring genom inlösen (punkten 5) samt försäkringsgivare som har betalat ut ersättning pga. sådan försäkring som ett värdepappersföretag har tecknat för skadeståndsskyldighet som det kan komma att ådra sig när tjänster utförs i rörelsen (punkten 6). I kontrolluppgiften ska enligt 21 kap. 5 § SFL uppgifter lämnas om bl.a. den ersättning som har överenskommit efter avdrag för försäljningsprovision och liknande utgifter, antalet delägarätter eller fordringsrätter samt deras slag och sort. Uppgift ska också lämnas om den kontanta ersättningen vid sådana byten av andelar som avses i 48 a kap. 2 § och 49 kap. 2 § IL. Om delägarätter eller fordringsrätter ägs gemensamt av

flera personer och det upprättas en rapport enligt 8 kap. 27 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, behöver kontrolluppgift lämnas bara för den som anges i rapporten (21 kap. 7 § SFL).

Kontrolluppgifter ska lämnas för varje kalenderår och ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast följande kalenderår (24 kap. 1 § SFL).

4.2.3 Utländska företag

Utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige räknas som värdepappersinstitut och är därför kontrolluppgiftsskyldiga i enlighet med de regler i SFL som gäller för värdepappersinstitut, jfr 1 kap. 5 § 27 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Företag som är hemmahörande inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES, och som utan att ha filial i Sverige erbjuder och tillhandahåller finansiella tjänster här med stöd av auktorisation i hemlandet är inte att anse som värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden. Sådana företag är således inte i egenskap av värdepappersinstitut skyldiga att lämna kontrolluppgifter. Enligt en särskild bestämmelse i 23 kap. 5 § första stycket SFL är dock utländska företag som driver bl.a. bankverksamhet, värdepappersrörelse och fondverksamhet i Sverige utan att inrätta en filial eller motsvarande etablering här, skyldiga att innan verksamheten inleds ge in en skriftlig förbindelse till Finansinspektionen om att lämna kontrolluppgifter i enlighet med bestämmelserna i SFL. Denna skyldighet gäller dock inte utländskt företag som hör hemma inom EES och som på grund av bestämmelser i den staten är förhindrat att lämna kontrolluppgifter (23 kap. 5 § andra stycket SFL).

De situationer då kontrolluppgifter ska lämnas av utländska företag är således begränsade till fall då det utländska företaget bedriver verksamhet i Sverige. Om en svensk investerare vänder sig direkt till en bank eller ett värdepappersbolag i utlandet finns det inte någon skyldighet för det utländska företaget att lämna kontrolluppgift.

4.2.4 Utbyte av information

Skatteverket har vissa möjligheter att erhålla information från skatteförvaltningarna i andra länder. De flesta skatteavtal som Sverige ingått innehåller bestämmelser om informationsutbyte mellan ländernas skatteförvaltningar; de nordiska staterna har slutit ett multilateralt handräckningsavtal (se SFS 1990:226) som bl.a. omfattar bestämmelser om informationsutbyte. Med en del länder ingår ett automatiskt utbyte av kontrolluppgifter som en del av informationsutbytet.

Informationsutbyte kan också ske med stöd av den av Europarådet och OECD utarbetade konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden. Konventionen antogs i april 1987 och har införlivats med svensk rätt genom lagen (1990:313) om Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden.

Inom EU gäller Rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning samt rådets direktiv

2003/48/EG av den 3 juni 2003 om beskattning av inkomster från sparande i form av räntebetalningar (sparandedirektivet).⁷

Möjligheten till utbyte av uppgifter med ett annat land begränsas vanligen till vad som omfattas av skatteplikt i det landet. Eftersom vinster vid försäljningar av värdepapper är skattefria i många av de i sammanhanget intressanta länderna så finns det inte några rapporteringssystem för dessa. Det finns även andra faktorer som försämrar effektiviteten och användbarheten av uppgifter från andra länder, som t.ex. att uppgifterna många gånger kommer in sent eller att det är svårt att identifiera vem uppgiften avser.

4.2.5 Övrigt uppgiftslämnande från värdepappersinstitut

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit direktivet 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument,⁸ i det följande benämnt MiFID. Vidare har MiFID genomförts i svensk rätt, bl.a. genom att en ny lag – lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden – införts (se vidare prop. 2006/07:115). Enligt 10 kap. 3 § lagen om värdepappersmarknaden – som i sak motsvarar artikel 25.3 första stycket och 25.5 i MiFID – är värdepappersinstitut redan i dag ansvariga för att uppgifter om de transaktioner som institutet har utfört, senast vid slutet av följande arbetsdag, rapporteras till Finansinspektionen om transaktionerna avser finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad. En sådan rapport ska innehålla uppgifter som identifierar den kund för vars räkning transaktionen har utförts samt den information som anges i tabell 1 i bilaga I till genomförandeförordningen⁹. Den information som anges i nämnda tabell är omfattande och innefattar bl.a. följande uppgifter:

- identifiering av det rapporterande företaget,
- handelsdag,
- köp-/säljindikator,
- identifiering av instrumentet,
- identifiering av det underliggande instrumentet,
- instrumenttyp,
- försäljning/köp,
- lösenpris,
- prismultiplikator,
- pris per enhet,
- den valuta i vilken priset är angivet,
- kvantitet, samt
- transaktionens referensnummer.

⁷ Genom direktivet 2011/16/EU upphävdes direktivet 77/799/EEG. Jfr Lagrådsremiss 1 juni 2012.

⁸ EUT L 114, 27.4.2006, s. 60 (Celex 32006L0031).

⁹ Kommissionens förordning (EG) nr 1287/2006 av den 10 augusti 2006 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller dokumenteringsskyldigheter för värdepappersföretag, transaktionsrapportering, överblickbarhet på marknaden, upptagande av finansiella instrument till handel samt definitioner för tillämpning av det direktivet.

4.3 Skattetillägg

4.3.1 Oriktig uppgift

En grundläggande förutsättning för att skattetillägg ska kunna tas ut, om det inte föreligger en skönsbeskattning, är att det har lämnats en oriktig uppgift. I 49 kap. 5 § SFL finns en definition på oriktig uppgift; enligt den ska en uppgift anses som oriktig om det klart framgår att en lämnad uppgift är felaktig eller att en uppgift som ska lämnas till ledning för beskattningen har utelämnats. I bestämmelsen sägs också att en uppgift inte ska anses som oriktig om uppgiften tillsammans med övriga uppgifter som lämnats eller godkänts utgör tillräckligt underlag för ett riktigt beslut eller om den uppenbart inte kan läggas till grund för ett beslut.

Om sakomständigheterna har redovisats korrekt föreligger således ingen oriktig uppgift eftersom uppgiften (yrkandet) tillsammans med övriga uppgifter som lämnats eller godkänts utgör tillräckligt underlag för ett riktigt beslut. Om deklarerade uppgifter visserligen varit ofullständiga, men det av övriga uppgifter från den deklarationsskyldige framgår att uppgifterna är motstridiga, orimliga eller att det föreligger en uppenbar brist, föreligger inte heller någon oriktig uppgift.

4.3.2 Kontrollmaterial

Sedan mitten av 1970-talets har förekomsten av olika former av kontrollmaterial¹⁰ påverkat uttaget av skattetillägg i mildrande riktning. Efter förslag av Skattetilläggsutredningen infördes 1977 en bestämmelse om att skattetillägg ska tas ut med en lägre procentsats om den oriktiga uppgiften har rättats eller hade kunnat rättas med ledning av visst kontrollmaterial (SOU 1977:6, prop. 1976/77:92 och SFS 1977:118). Skattetilläggsutredningen påpekade även att de skatteadministrativa sanktionernas betydelse för att understryka skyldigheten för de skattskyldiga att lämna korrekta uppgifter till grund för beskattningen måste beaktas också när jämningsregler och eftergiftsgrunder införs.

Med verkan sedan 1987 års taxering infördes en bestämmelse som innebar att skattetillägg inte skulle tas ut om uppgiften kunde rättas med ledning av en *kontrolluppgift* som varit tillgänglig för taxeringsnämnden eller skattemyndigheten senast i november månad taxeringsåret (prop. 1984/85:180). Bakgrunden till att bestämmelsen infördes var att en taxering grundad på en förenklad självdeklaration skulle kunna bli felaktig utan att den skattskyldige eller den som lämnat kontrolluppgiften varit försumlig. Detta till den del den skattskyldige bara haft att intyga att de kontrolluppgifter han fått är riktiga. Avsikten med bestämmelsen var inte att från skattetillägg undanta sådana uppgifter som i och för sig framgår av en kontrolluppgift men där den skattskyldige själv har att redovisa uppgifterna i deklarationen. Som en följd av att inkomstlagen fick en annan indelning genom skattereformen 1992 undantogs vissa kontrolluppgifter från bestämmelsens tillämpningsområde (prop. 1991/92:43). Vid införandet av obligatorisk kontrolluppgiftsskyldighet vid avyttring av finansiellt instrument undantogs, från och med 1997 års taxering, även sådana kontrolluppgifter (prop. 1996/97:45).

¹⁰ Då uttrycket *kontrollmaterial* används innefattar detta inte bara kontrolluppgifter utan även annat material som normalt är tillgängligt vid taxeringen (jfr prop. 1991/92:43 s. 65).

Skattetilläggskommittén ifrågasatte i sitt betänkande (SOU 2001:25) det rimliga i att skattetillägg kunde tas ut när det inte förelegat någon beaktansvärd fara för att den oriktiga uppgiften skulle leda till någon obehörig fördel vid beskattningen. Skattetilläggsystemet innebar enligt kommittén i detta avseende en mindre god överensstämmelse med vedertagna straffrättsliga principer där s.k. otjänliga försök inte bestraffas. Kommittén föreslog därför att det skulle införas en generell ordning där skattetillägg inte skulle tas ut när faran för ett felaktigt beskattningsbeslut varit ringa med hänsyn till det kontrollmaterial som normalt är och i det särskilda fallet även varit tillgängligt för skattemyndigheten.

Genom lagstiftning 2003 (prop. 2002/03:106, bet. 2002/03:SkU16, rskr. 2002/03:167, SFS 2003:211) utvidgades det område där skattetillägg inte ska tas ut när den oriktiga uppgiften har rättats eller hade kunnat rättas med ledning av sådan kontrolluppgift som ska lämnas utan föreläggande till att gälla generellt, dvs. den kom även att omfatta bl.a. avyttring av värdepapper. I propositionen uttalas bl.a. att förekomsten av kontrolluppgifter skulle få större genomslag än dittills vid bedömningen av om skattetillägg skulle tas ut, eftersom risken för att ett taxeringsbeslut skulle bli fel på grund av att den skattskyldige lämnat en oriktig uppgift i dessa fall var obetydlig. Detta särskilt som en sådan ordning skulle vara till fördel för såväl löntagare som näringsidkare. Genom 2003 års lagstiftning sänktes också uttagsprocenten för skattetillägg när den oriktiga uppgiften rättats eller hade kunnat rättas med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial.

I och med införandet av SFL görs det inte längre någon åtskillnad mellan kontrolluppgifter och annat kontrollmaterial. Vidare har bestämmelserna ändrats på så sätt att det är tillräckligt att kontrollmaterialet varit tillgängligt för Skatteverket inom ett år från utgången av beskattningsåret (49 kap. 10 § 1, 12 § och 15 § första stycket 1 b SFL).

En förutsättning för att skattetillägg inte ska tas ut är således att den oriktiga uppgiften kan rättas med ledning av normalt tillgängligt kontrollmaterial. För att kontrollmaterial ska anses vara normalt tillgängligt ställs förhållandevis höga krav. Vidare ligger i det i 49 kap. 10 § 1 SFL intagna kravet om att den oriktiga uppgiften ”kan rättas med ledning av” kontrollmaterialet att kontrollmaterialet ska innehålla tillräckligt med information för att Skatteverket med ledning av detta ska kunna fatta beslut utan utredning. Krävs utredning ska i stället ett reducerat skattetillägg tas ut, vilket i lagen uttrycks på så sätt att det av kontrollmaterialet *framgår* att en uppgift är oriktig (49 kap. 12 § SFL, jfr SOU 2009:58 s. 1253 ff. och prop. 2002/03:106 s. 238).

Har avyttring av marknadsnoterade delägarätter, t.ex. försäljning eller inlösen av marknadsnoterade aktier, inte deklarerats och Skatteverket inom ett år från utgången av beskattningsåret har tillgång till kontrollmaterial i form av kontrolluppgift rörande avyttringen – varav aktieslag, antal aktier och försäljningspris framgår – ska skattetillägg inte tas ut. I 48 kap. 15 § IL finns nämligen en bestämmelse, som gäller flertalet marknadsnoterade delägarätter, och som innebär att omkostnadsbeloppet får bestämmas till 20 procent av ersättningen vid avyttringen sedan utgifter i samband med denna dragits av (schablonmetoden). Skatteverket kan därför, vid avyttring av exempelvis marknadsnoterade aktier, direkt med ledning av uppgifterna i kontrollmaterialet och med tillämpning av nämnda schablonmetod fatta ett taxeringsbeslut.

Har avyttring av onoterade delägarätter, t.ex. försäljning av aktier, inte deklarerats och Skatteverket inom ett år från utgången av beskattningsåret har tillgång till kontrollmaterial i form av kontrolluppgift rörande avyttringen, varav aktieslag, antal aktier och försäljningspris framgår, är undantaget i 49 kap. 10 § 1 SFL inte tillämpligt, trots tillgången till kontrollmaterialet. Kontrolluppgiften saknar nämligen uppgift om anskaffningsutgiften och eftersom det är fråga om inte marknadsnoterade delägarätter, kan omkostnadsbeloppet inte beräknas med stöd av schablonmetoden i 48 kap. 15 § IL. En rättelse i detta fall kräver därför en sådan utredning som innebär att skattetillägg, med stöd av 49 kap. 12 § SFL, ska tas ut med 10 procent.

Om erhållen ersättning vid avyttring av delägarätter tagits upp med ett för lågt belopp i inkomstdeklarationen och Skatteverket före utgången av beskattningsåret har tillgång till kontrollmaterial i form av kontrolluppgift rörande avyttringen, ska något skattetillägg inte tas ut. Ersättningsbeloppet framgår nämligen direkt av kontrolluppgiften, varför rättelse i ett sådant fall kan ske utan utredning. Det samma gäller om redovisat antal avyttrade delägarätter är lägre än vad som framgår av kontrolluppgiften. Om däremot omkostnadsbeloppet redovisats med för högt belopp ska skattetillägg tas ut med 40 procent, eftersom omkostnadsbeloppet inte framgår av kontrolluppgiften. Det kan dock finnas annat kontrollmaterial som möjliggör en rättelse av felet, med eller utan utredning.

Kontrolluppgift om betalning från utlandet ska under vissa förutsättningar lämnas enligt 23 kap. 1 § SFL. Kontrolluppgiften kan avse t.ex. ersättning för avyttring av aktier i utlandet. Av sådant kontrollmaterial framgår inte vilka aktier som avyttrats. Det går därför inte att med ledning av kontrolluppgiften bedöma om de är marknadsnoterade eller inte. Kontrolluppgiften innehåller inte heller någon uppgift om anskaffningsutgiften. Kontrolluppgiften innehåller således inte tillräckligt med uppgifter för att Skatteverket, med hjälp av enbart dessa uppgifter, ska kunna göra en kapitalvinstberäkning. Med ledning av kontrolluppgiften kan dock Skatteverket se att en avyttring har skett. Om någon avyttring inte redovisats i inkomstdeklarationen framgår det således att den innehåller ett fel. För att kunna fatta ett taxeringsbeslut i frågan krävs dock en utredning. Skattetillägg ska därför tas ut med 10 procent. Skulle det vid utredningen visa sig att avyttringen ska taxeras ett tidigare år ska skattetillägg tas ut med 40 procent vid rättelse av det året, eftersom det inte funnits något kontrollmaterial tillgängligt vid det årets taxering.

Uppgift om aktie i utlandet, som inte lämnas med stöd av SFL utan enligt avtal mellan Sverige och den andra staten, är att betrakta som normalt tillgängligt kontrollmaterial. Har den skattskyldige inte redovisat en sådan aktieavyttring, som kan rättas med ledning av uppgift som lämnats med stöd av ett sådant avtal, ska skattetillägg påföras med 10 procent. Om det i det enskilda fallet inte krävs någon utredning ska skattetillägg inte tas ut.

4.3.3 Befrielse från särskild avgift

I 51 kap. 1 § SFL finns bestämmelser om att Skatteverket ska besluta om hel eller delvis befrielse från en särskild avgift om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp.

I 51 kap. 1 § andra stycket SFL anges omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut full avgift. Av dessa kan i detta sammanhang särskilt lyftas fram vad som sägs i den första punkten.

Enligt punkten 1 ska det särskilt beaktas om den felaktighet eller passivitet som medfört avgiften kan antas ha

- berott på ålder, hälsa eller liknande förhållande,
- berott på en felbedömning av en regel eller betydelsen av de faktiska förhållandena, eller
- föranletts av vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter.

Befrielse från särskild avgift kan alltså medges om felaktigheten eller underlåtenheten kan antas ha föranletts av *vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter*. I prop. 2002/2003:16 s. 242 uttalas följande beträffande denna befrielsegrund.

Genom att det direkt uttrycks att bestämmelsen skall tillämpas vid vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter, bör tillämpningen bli mer generös i detta avseende än hittills. Det händer t.ex. ibland att den skattskyldige erhåller fler än en kontrolluppgift avseende samma period, vilket kan innebära ett vilseledande och leda till oklarheter som inte bör läggas den skattskyldige till last. I dessa fall går det inte heller alltid att rätta den oriktiga uppgiften med ledning av kontrolluppgifterna.

Enligt 51 kap. 1 § andra stycket 2 SFL ska också beaktas om avgiften inte står i rimlig proportion till felaktigheten eller passiviteten. De situationer som avses är de där det visserligen inte är fråga om ett ursäktligt agerande av den skattskyldige men där avgiften ändå framstår som oskälig. Det blir således fråga om att göra en rimlighetsbedömning av skattetilläggets storlek i förhållande till den felaktighet eller underlåtenhet som den skattskyldige gjort sig skyldig till. Uttrycket ”felaktigheten eller passiviteten” syftar både till arten av den lämnade – eller utelämnade – uppgiften och till den skattskyldiges faktiska agerande (prop. 2002/03:106 s. 242).

Vid bestämmandet av det underlag som skattetillägg ska beräknas på ska, enligt 49 kap. 19 § SFL, hänsyn bara tas till förhållanden som rör den skattetilläggsgrundande frågan. I prop. 2002/03:106 s. 240 nämns den situationen att den skattskyldige sålt aktier och underlåtit att redovisa såväl försäljning som gett vinst som försäljning som medfört förlust. Eftersom de olika försäljningarna utgör olika frågor kan kvittningsförbudet i nämnda bestämmelse ibland innebära att det skulle framstå som oskäligt att ta ut fullt skattetillägg.

5 Utländska system

Aktiekontrolluppgiftsutredningen lämnade i sitt betänkande (SOU 2006:35 s. 49 ff.) en redogörelse för hur beskattningen av värdepapper går till samt vilka regler för inkomstdeklaration och kontrolluppgifter som gäller i Danmark, Finland och Norge.

Nedan följer en kortfattad sammanfattning av de danska och finska reglerna samt en kompletterande redovisning av ändringar som efter det att betänkandet lämnades införts i Danmark och Finland vad avser skyldigheten att lämna kontrolluppgifter och förifyllning i deklarationerna.

5.1 Danmark

Beskattning av värdepapper

De danska bestämmelserna om beskattning vid avyttring av aktier, konvertibla skuldebrev m.m. finns i loven om den skattemässige behandling af gevinst og tab ved afståelse af aktier m.v. (aktieavancebeskatningsloven).

Som huvudregel beskattas även avyttring av andelar i aktiebaserade investeringsfonder som aktier. Den 16 december 2005 har det gjorts betydande ändringar av reglerna om beskattning av värdepapper. Här redogörs inledningsvis för vissa av de äldre reglerna rörande börsnoterade aktier och därefter redovisas hur de nya bestämmelserna är utformade.

Enligt den äldre lydelsen av aktieavancebeskatningsloven skiljer lagen mellan aktier som har innehafts under kortare tid än tre år och aktier som har innehafts under längre tid. Om aktien har innehafts under kortare tid än tre år beskattas vinsten som kapitalinkomst med en skattesats mellan 33 procent och 59 procent. Förluster vid avyttring av sådana aktier kan dras av mot vinster på andra aktier som har avyttrats inom tre år efter förvärvet. För en skattskyldig som är gift kan utnyttjade förluster dras av från makens vinster på motsvarande aktier. Om det därefter kvarstår en förlust eller om den skattskyldige är ogift får förlusten dras av under följande år.

Om aktien har innehafts under minst tre år är vinst vid avyttring skattefri under förutsättning att värdet av den skattskyldiges samlade innehav av börsnoterade aktier under de tre senaste åren understiger visst belopp.

Vid vinstberäkningen vid avyttring av aktier är utgångspunkten att vederlaget minskas med ett anskaffningsvärde. När det gäller aktier som innehafts under kortare tid än tre år används en aktie-för-aktiemetod, dvs. anskaffningsvärdet för den först förvärvade aktien läggs till grund för beräkningen. Vid vinstberäkningen avseende aktier som innehafts under minst tre år används en genomsnittsmetod. Det finns särskilda regler för hur anskaffningsvärdet ska beräknas då en aktieägares innehav av aktier för första gången överstiger beloppsgränsen för skattefri avyttring.

Vid vinstberäkningen avseende onoterade aktier används en genomsnittsmetod. Detta gäller både vid kortare och vid längre innehav. Vinstberäkningarna påverkas också av olika bolagshändelser som ny- och fondemissioner.

Den 16 december 2005 har det som nämnts antagits nya bestämmelser beträffande beskattningen av bl.a. aktier. Syftet med de nya bestämmelserna, som gäller för aktier förvärvade från den 1 januari 2006, är bl.a. att förenkla de tämligen komplicerade regler för vinstberäkning. De tidigare reglerna om skattefrihet för vinster vid försäljning av aktier som innehafts under minst tre

år om värdet på innehavet understigit vissa belopp har avskaffats. Vinster ska således alltid beskattas, oavsett längden på innehavstiden eller innehavets storlek. Vidare gäller att genomsnittsmetoden ska tillämpas vid vinstberäkningarna samt att vinster ska beskattas som aktieinkomst. För aktier som har förvärvats före den 1 januari 2006 gäller särskilda övergångsbestämmelser.

Självdeklaration och kontrolluppgifter

Bestämmelser om deklarationsförfarandet och om kontrolluppgifter finns i skattekontrollöven. En förenklad självdeklaration sänds årligen ut till de skattskyldiga där de uppgifter som skattemyndigheterna känner till genom inkomna kontrolluppgifter är förtryckta. Den skattskyldige ska underteckna och återsända blanketten efter eventuella tillägg och rättelser. Ändringar och kompletteringar kan också göras med hjälp av knapptelefon eller Internet. Om den skattskyldige inte har några kompletterande uppgifter att lämna behöver blanketten inte återsändas. Som ett alternativ till den förenklade självdeklarationen kan den skattskyldige alltid använda sig av en självdeklaration som inte är förtryckt.

Enligt skattekontrollöven ska sedan 2010 kontrolluppgift om såväl köp som försäljningar av aktier lämnas till det danska Skattedirektoratet. Med stöd av dessa uppgifter ska Skattedirektoratet beräkna kapitalvinster och kapitalförluster samt förtrycka dessa uppgifter i deklARATIONERNA.

5.2 Finland

Beskattning av värdepapper

Bestämmelser om beskattning vid avyttring av värdepapper finns i inkomstskattelagen.

Vinst vid avyttring av värdepapper, s.k. överlåtelsevinst, utgör skattepliktig kapitalinkomst och beskattas med en skattesats om 29 procent. Vinsten räknas fram genom att vederlaget minskas med den faktiska anskaffningsutgiften. Särskilda regler för beräkningen av anskaffningsutgiften gäller vid t.ex. splitrar och andra bolagshändelser.

I stället för den faktiska anskaffningsutgiften kan en s.k. presumtiv anskaffningsutgift användas. Denna är endera 20 procent av vederlaget eller, om de värdepapper som avyttrats har innehafts under minst tio år, 40 procent av vederlaget. Aktier och andra värdepapper som är registrerade hos värdepapperscentralen i Finland anses ha avyttrats i den ordning som de har mottagits. Detta gäller dock inte om den skattskyldige förebringat utredning som visar annat. Förlust vid avyttring av värdepapper får dras av från överlåtelsevinster under beskattningsåret och de tre följande åren.

Överlåtelsevinster är dock inte skattepliktig om de sammanlagda vederlagen som mottagits under beskattningsåret vid avyttring av egendom uppgår till högst 1 000 euro. När det gäller överlåtelseförluster får dessa inte dras av om de sammanlagda vederlagen som mottagits under beskattningsåret vid avyttring av egendom uppgår till högst 1 000 euro och om samtidigt de sammanlagda anskaffningsutgifterna för egendom som avyttrats under beskattningsåret uppgår till högst 1 000 euro.

Självdeklaration och kontrolluppgifter

Bestämmelserna om deklarationsförfarandet och om kontrolluppgifter finns i lagen om beskattningsförfarande. Fr.o.m. taxeringsåret 2006 har samtliga fysiska personer och inhemska dödsbon fått en förhandsifylld skattedeclaration där skatteförvaltningen förtryckt uppgifter. Den skattskyldige ska granska riktigheten och fullständigheten av uppgifterna samt göra nödvändiga rättelser och tillägg. Om det inte finns någonting att korrigera ska deklARATIONEN inte återsändas till skatteförvaltningen.

Värdepapperscentralen i Finland lämnar kontrolluppgifter om innehav av sådana värdepapper som är registrerade där. Uppgiftsskyldigheten gäller framför allt aktier, men även vissa typer av obligationer, konvertibler m.m. Uppgift skall lämnas om värdepapperets identitet och antal samt identifikationsuppgifter om ägaren. Beträffande sådana börsnoterade aktier som inte är registrerade vid värdepapperscentralen är det aktiebolaget som lämnar motsvarande kontrolluppgifter. Vidare lämnar företag som förmedlar handel med värdepapper kontrolluppgift om gjorda eller förmedlade värdepappersaffärer, bl.a. beträffande aktier och fondandelar.

Från och med inkomstår 2008 har införts ett system enligt vilket den kontrolluppgift som ska lämnas i samband med aktieförsäljningar ska innehålla uppgift om såväl försäljningspriset som anskaffningsutgiften. Uppgiftslämnaren ska därvid ta hänsyn till splitrar och andra bolagshändelser som påverkat anskaffningsutgiften. Uppgift om omkostnadsbeloppet behöver dock bara lämnas om banken har en beräkningstjänst, dvs. serverar sina kunder med att beräkna det skattemässiga resultatet av en avyttring. Vidare är bankerna bara skyldiga att lämna uppgift om anskaffningsutgiften om de redan har denna uppgift, de behöver således inte samla eller begära in några uppgifter för att uppfylla kontrolluppgiftsskyldigheten.

Med utgångspunkt från de sålunda lämnade uppgifterna räknar den finska Skatteförvaltningen sedan ut vinst/förlust och förtrycker uppgifterna i de skattskyldigas deklARATIONER.

Under det första året systemet tillämpades företogs 1,7 miljoner transaktioner med värdepapper på vilka den utökade kontrolluppgiftsskyldigheten kunde komma i fråga. Kontrolluppgift innehållande såväl försäljningspris som omkostnadsbelopp lämnades rörande 74 procent av dessa transaktioner. Efterföljande år – inkomståret 2009 – lämnades sådana kontrolluppgifter avseende 82,6 procent av transaktionerna.

6 Promemorians förslag

6.1 Uppgift om kapitalvinst/-förlust förifylls

Förslag: Skatteverket ska i de skattskyldigas inkomstdeklarationer förifylla uppgifter om kapitalvinst/-förlust vid avyttring av delägarätter och fordringsrätter.

Promemorians skäl: Antalet personer i Sverige som äger delägarätter och fordringsrätter har ökat kraftigt under senare år. Många av dem som har avyttrat delägarätter eller fordringsrätter gör fel när de redovisar transaktionerna i sina inkomstdeklarationer. I många fall är felen oavsiktliga. Omfattningen av felen är så pass stor att det skulle krävas en orimlig kontrollinsats för att uppnå en acceptabel nivå på andelen fel. Felen medför i vissa fall att de skattskyldiga får betala för lite skatt, i andra fall att de får betala för mycket. Skattskyldiga framhåller också ofta att det är krångligt att redovisa och räkna ut kapitalvinsten/-förlusten. Framförallt är det svårigheten att beräkna anskaffningsutgifter i kombination med tillämpningen av genomsnittsmetoden som orsakar problem. Förändringar i innehavet genom olika bolagshändelser t.ex. splittar och emissioner försvårar förfarandet än mer. Vid olika bolagshändelser under året som utlöser beskattning finns också risk för att den enskilde missar att redovisa avyttringen. För att underlätta för de skattskyldiga har Skatteverket därför under senare år tillsammans med inkomstdeklarationerna t. ex. skickat med information till ägare i bolag som löst in aktier med en uppmaning att de måste beräkna kapitalvinsten på denna avyttring.

Mot bakgrund av de problem som finns är det angeläget att det genomförs regelförändringar som förenklar för fysiska personer och dödsbon att på ett korrekt sätt redovisa avyttringar av delägarätter och fordringsrätter. Förändringarna bör stärka skattesystemets legitimitet, slå vakt om de offentliga finanserna samt, framförallt, medföra att det blir enklare för de skattskyldiga att deklarerat. Detta skulle kunna ske genom en utökad kontrolluppgiftsskyldighet eller genom kraftigt förenklade eller schabloniserade regler för beräkningen av anskaffningsutgifter.

Såsom ovan framkommit, avsnitt 3.1, har det i remissyttranden över aktiekontrolluppgiftsutredningens förslag framförts att de förenklingar som behövs bör åstadkommas genom ändringar i de materiella reglerna snarare än genom utbyggnad av kontrolluppgiftsskyldigheten. En sådan förenkling har också på sätt och vis numera skett. I avsnitt 4.1 har nämnts att det nu, sedan ingången av 2012, har införts en ny sparform, investeringssparkontot. Tillgångar på kontot, t. ex. värdepapper, beskattas enbart genom att en schablonintäkt tas upp. Vid avyttring av tillgångar på kontot ska därför inte någon vinstberäkning göras. De problem som tas upp i denna promemoria har alltså redan fått en lösning såvitt tillgångar på investeringssparkonto. Också för dem som inte har alla sina värdepapper på ett investeringssparkonto bör emellertid försäljningar av värdepapper bli enklare att deklarerat.

Skatteverket bedömer att med den schablonisering som investeringssparkontot innehåller, får beskattningen vid försäljning av tillgångar som ligger utanför investeringssparkontot även i framtiden i huvudsak grundas på en framräknad verklig vinst. Det är därför å ena sidan

angeläget att åstadkomma förenklingar också i de materiella reglerna. Men det synes å andra sidan mindre sannolikt att sådana förenklingar skulle kunna gå ut på kraftiga schabloniseringar, eftersom just ett schabloniserat system nu redan erbjuds spararna. Även om möjligheter till förenklingar ska tas till vara, synes enbart ändringar i de materiella reglerna inte räcka till för att göra det tillräckligt enkelt att deklarerera försäljningar av värdepapper. (Skatteverket avser att i nära anslutning till denna promemoria i förenklande syfte ge in en hemställan om ändrade kvittningsregler.)

En väg att gå är då att införa ett system som innefattar att de skattskyldiga får hjälp med att beräkna och redovisa den kapitalvinst/-förlust som uppkommer när de avyttrar delägarrätter och fordringsrätter.

En sådan ordning kan uppnås genom att Skatteverket i de skattskyldigas inkomstdeklarationer förifyller uppgifter om kapitalvinst/-förlust. Skatteverket skulle alltså till skillnad mot dagens system inte bara lämna en uppgift om försäljningspriset i den till deklarationen fogade specifikationen utan i inkomstdeklarationen förifylla kapitalvinsten/-förlusten. Vidare skulle Skatteverket, i specifikationen, lämna en redogörelse för hur denna kapitalvinst/-förlust har räknats fram, dvs. uppgift om vilka delägarrätter eller fordringsrätter som har avyttrats, den genomsnittliga anskaffningsutgiften, försäljningspriset etc. I de fall det vid beräkningen uppkommer en kapitalvinst ska Skatteverket i förekommande fall även beakta den kapitalvinst som uppkommer om den i 48 kap. 15 § IL intagna schablonmetoden tillämpas. Det är sedan den lägre av dessa två kapitalvinster som ska förifyllas i den skattskyldiges inkomstdeklaration. Den skattskyldige skulle således med ett sådant system få uppgift dels om hur avyttringen av delägarrätterna eller fordringsrätterna kommer att beskattas om han godkänner den förtryckta uppgiften, dels om de uppgifter som Skatteverkets beräkningar grundar sig på. Om deklaranten vill kontrollera den förifyllda kapitalvinsten/-förlusten skulle han eller hon således kunna pricka av de egna uppgifterna mot dem som Skatteverket har använt vid sina beräkningar.

Under remissbehandlingen av aktiekontrolluppgiftutredningens betänkande framhölls bland annat att ett system med förtryckning skulle ställa den enskilde i en sämre position mot Skatteverket genom att kräva överklagande av felaktiga, i inkomstdeklarationen förtryckta, uppgifter. Syftet med att i inkomstdeklarationerna förifylla uppgifter om kapitalvinst/-förlust är att förenkla för de skattskyldiga att redovisa resultatet av en avyttring av delägarrätter eller fordringsrätter. Anser den skattskyldige att en förifylld uppgift inte är korrekt, kan han i samband med att deklarationen lämnas in rätta uppgiften; något överklagande krävs således inte i detta led. Skulle däremot Skatteverket inte godta den rättade uppgiften kan det bli aktuellt för den skattskyldige att begära omprövning och att överklaga Skatteverkets beslut. Med ett system enligt vilket uppgifter om kapitalvinst/-förlust förifylls i inkomstdeklarationerna torde således de skattskyldigas position i förhållande till Skatteverket snarare stärkas än försämrats.

Mot bakgrund av vad som ovan angetts och det stora behovet som finns att förenkla för de skattskyldiga att redovisa avyttringar av delägarrätter och fordringsrätter talar övervägande skäl för att ett system med förifyllande av uppgifter om kapitalvinst/-förlust bör införas. För att detta ska bli möjligt måste dock Skatteverket från värdepappersinstitut m.fl. få in uppgifter om anskaffningen såsom t.ex. anskaffningsutgift och anskaffningstidpunkt eller

omkostnadsbeloppet. Vi återkommer i avsnitt 6.2 till hur ett utökad uppgiftslämnande ska se ut.

Att Skatteverket ska underrätta fysiska personer och dödsbon om de kontrolluppgifter och övriga uppgifter som kommit in som underlag för beslut om slutlig skatt följer, såsom ovan omtalats, av 31 kap. 4 § SFL. Det krävs därför inte någon särskild utvidgad reglering i SFL om att Skatteverket ska förfylla uppgifter om kapitalvinst/-förlust.

6.2 Kontrolluppgifter

6.2.1 Kontrolluppgifter om omkostnadsbelopp

Förslag: Värdepappersinstitutet ska till Skatteverket lämna kontrolluppgifter om avyttrade delägarrätters och fordringsrätters omkostnadsbelopp. För delägarrätter och fordringsrätter som har förvärvats innan de nu föreslagna reglerna börjar gälla behöver kontrolluppgift lämnas om omkostnadsbeloppet bara i de fall värdepappersinstitutet har de uppgifter som krävs för att fastställa omkostnadsbeloppet. I övriga fall ska värdepappersinstitutet – i likhet med vad som gäller i dag – lämna uppgift om försäljningspriset. När det gäller delägarrätter och fordringsrätter som förvärvas efter ikraftträdandet ska kontrolluppgift om omkostnadsbeloppet lämnas, men bara om den kontrolluppgiftsskyldige har fått kännedom om omkostnadsbeloppet och samtliga delägarrätter eller fordringsrätter av samma slag och sort som uppgiftsskyldigheten omfattar är förvärvade efter nämnda tidpunkt; dock ska uppgiften alltid lämnas om den kontrolluppgiftsskyldige känner till omkostnadsbeloppet.

Promemorians skäl: Som ovan nämnts i avsnitt 6.1 förutsätter ett system med förfyllande av kapitalvinst/-förlust att kontrolluppgiftsskyldigheten utökas. Skatteverket får redan i dag kontrolluppgift vid avyttring av delägarrätter och fordringsrätter. I dessa finns uppgifter om försäljningspriset efter avdrag för försäljningsprovision och liknande utgifter. För att Skatteverket ska kunna förfylla uppgifter om kapitalvinst/-förlust i den skattskyldiges inkomstdeklaration krävs att Skatteverket också får tillgång antingen till uppgift om anskaffningsutgift och anskaffningstidpunkt eller till uppgift om omkostnadsbeloppet, vilket innebär att bolagshändelser etc. beaktats.

Vem ska lämna uppgifterna?

Frågan om vad den utökade kontrolluppgiftsskyldigheten ska avse sammanhänger nära med frågan om vem som ska beräkna omkostnadsbeloppet eller kapitalvinst/-förlust.

Banker och andra värdepappersinstitut har redan i dag uppgifter om många av kundernas anskaffningsutgifter och torde även framledes fortsätta att ha sådana uppgifter. I vissa fall bistår värdepappersinstitutet sina kunder, eller en del av sina kunder, med att räkna fram kapitalvinsten/-förlusten och att ta fram de uppgifter som behövs till inkomstdeklarationen, t. ex. genom att upprätta deklaraionsbilagor (K4). Banker och andra värdepappersinstitut har således i många fall alla erforderliga uppgifter inte bara om försäljningsintäkt utan även om anskaffningsutgift och anskaffningstidpunkt samt om bolagshändelser som

inträffat efter anskaffningstidpunkten och om hur dessa påverkar anskaffningsutgiften (= omkostnadsbeloppet). Ett problem i detta sammanhang är dock att värdepappersinstitutet när det gäller delägar- och fordringsrätter som en kund innehåller under en längre tid inte alltid har heltäckande uppgifter och att de uppgifter som de har kan vara svåra och kostsamma att ta fram.

Skatteverket å andra sidan har i dag inga uppgifter rörande anskaffningsutgifter för icke avyttrade delägar- och fordringsrätter lagrade i sina register. Detsamma gäller givetvis också för en från verket och institutet fristående part som skulle kunna åläggas att handha ett sådant register.

De som – bortsett från de skattskyldiga – har närmast till de uppgifter som krävs för att beräkna kapitalvinst/-förlust vid avyttring av delägar- och fordringsrätter är således värdepappersinstitutet. Att bygga upp ett nytt ytterligare register hos Skatteverket eller någon fristående part skulle således medföra dubbelarbete samtidigt som risken för att fel uppkommer ökar. Vidare skulle de två registren sannolikt innehålla olika uppgifter eftersom värdepappersinstitutets register uppdateras löpande med företagna transaktioner medan ett av Skatteverket fört register bara skulle komma att dateras upp en gång om året och då med uppgifter som redan vid uppdateringen i många fall skulle vara historiska. Skulle ett av Skatteverket eller någon fristående part upprättat eget register hållas synkroniserat med värdepappersinstitutets register skulle detta kräva att värdepappersinstitutet löpande uppdaterar Skatteverkets eller den fristående partens register vartefter händelser som inverkar på anskaffningsutgiften inträffar. En sådan ordning skulle medföra en betydande ökning av värdepappersinstitutets administrativa börda utan att samtidigt medföra någon nämnvärd fördel i beskattningshänseende och är mot denna bakgrund inte genomförbar.

I och med att värdepappersinstitutet i sina databaser redan har många uppgifter om innehav av delägar- och fordringsrätter bör utgångspunkten vara att bygga vidare på dessa system. En naturlig ordning är därvid att Skatteverket bistår värdepappersinstitutet med att ta fram de uppgifter som krävs för att hålla registren uppdaterade vad avser värdepåverkande bolagshändelser, t. ex. genom att ange hur anskaffningsutgiften för en viss aktie påverkats av att en inlösen ägt rum. På detta sätt skulle värdepappersinstitutet dels kunna reducera sina kostnader, dels få en gemensam beräkningsgrund, för vilken Skatteverket ansvarar, att stå på.

Ett sätt att göra det lättare att deklarerat försäljningar av delägar- och fordringsrätter kan mot denna bakgrund vara att värdepappersinstitutet lämnar uppgift till Skatteverket inte bara som i dag om försäljningsintäkt utan även om anskaffningsutgiften med beaktande av bolagshändelser m. m., eller med andra ord om omkostnadsbeloppet. Med hjälp av dessa uppgifter skulle Skatteverket kunna förifylla den beräknade kapitalvinsten/-förlusten. Vidare skulle Skatteverket i specifikationen till inkomstdeklarationen kunna redogöra för hur en kapitalvinst/-förlust beräknats och förifylla det sammanräknade resultatet i deklarationen. Ett sådant förfarande finns som tidigare nämnts i Danmark och Finland, se avsnitt 5.2. I Finland har systemet fungerat bra och det första året systemet tillämpades lämnades kontrolluppgifter innehållande såväl försäljningspris som omkostnadsbelopp rörande 74 procent av avyttringarna, dvs. beträffande drygt 1,3 miljoner transaktioner. Enligt uppgift från den finska skatteförvaltningen har systemet med förtryckning av kapitalvinst/-förlust tagits emot väl och från de skattskyldigas sida har

framförts önskemål om att denna förtryckning bör utökas så att en ännu större andel av företagna transaktioner omfattas. Det andra året det finska systemet tillämpades hade också en ökning av uppgiftslämnandet skett och omfattade då 82,6 procent av avyttringarna. För beskattningsåret 2011 lämnades uppgift om anskaffningsutgift i drygt 87 procent av fallen (rörande aktier, teckningsrätter och försäljningsrätter; siffrorna omfattar inte fondandelar, kapitalåterbäringar och försäljningar av masskuldebrev).

En svårighet med den antydda lösningen är att värdepappersinstitutens register bara avser de egna kundernas köp och försäljningar. För att värdepappersinstitutet rätt ska kunna beräkna det genomsnittliga omkostnadsbeloppet i de fall kunden har värdepapper av samma slag och sort hos fler än ett värdepappersinstitut skulle det därför krävas att instituten inhämtar uppgifter om anskaffningsutgifter från andra aktörer. Såsom aktiekontrolluppgiftsutredningen framfört i sitt betänkande (SOU 2006:35 s. 15) torde i praktiken det enda sättet för att ett sådant utbyte av information ska kunna fungera vara att samtliga aktörer på marknaden genom någon form av teknisk samordning av datasystemen har direktåtkomst till varandras register. Att konstruera ett sådant gemensamt system skulle vara förenat med vissa praktiska svårigheter och bli kostsamt. Vidare skulle en modell där de olika privata aktörerna på finansmarknaden måste lämna uppgifter till varandra om sina kunders identitet och ekonomiska förhållanden utgöra ett problem ur sekretess- och integritetssynpunkt. Härtill kommer att vp-kontona hos Euroclear inte innehåller några uppgifter om anskaffningsutgifter eller den exakta anskaffningstidpunkten. En sådan lösning måste därför avfärdas.

För att införa ett system där värdepappersinstitutet ska lämna kontrolluppgifter om omkostnadsbelopp krävs således att detta problem kan lösas på något annat sätt. Ett sätt att undvika eller i vart fall avsevärt begränsa problemet med ett uppgiftslämnande mellan värdepappersinstitutet är att den genomsnittliga anskaffningsutgiften beräknas med utgångspunkt i de delägar- och fordringsrätter som är registrerade hos den som ska lämna kontrolluppgiften. En sådan begränsad genomsnittsmetod innebär i och för sig andra problem, men dessa är möjliga att lösa och bör inte överdrivas. Skatteverket återkommer till frågan om en begränsad genomsnittsmetod i avsnitt 6.3.

Mot bakgrund av det ovan angivna och de fördelar ett förifyllande har föreslås att värdepappersinstitutet till Skatteverket ska lämna kontrolluppgifter om avyttrade delägar- och fordringsrätters omkostnadsbelopp.

Ska uppgiften avse omkostnadsbelopp eller kapitalvinst och kapitalförlust?

Likvärdigt med uppgift om omkostnadsbelopp vore uppgift om kapitalvinst eller kapitalförlust. De nuvarande bestämmelserna om fondandelar innebär att uppgift ska lämnas om vinst eller förlust (inte om omkostnadsbelopp). För Skatteverkets del spelar det inte någon roll vilketdera som ska gälla; i förhållande till deklaranterna är det förstås vinsten eller förlusten som Skatteverket ska förifylla. Skatteverket befarar att det, särskilt inledningsvis, skulle bli alltför mycket fel om uppgiftslämnarna kunde välja mellan att lämna uppgift om omkostnadsbeloppet och att lämna uppgift om vinst eller förlust. Redan i dag gäller att kontrolluppgiften skall innehålla uppgift om försäljningsintäkten och meningen är att den uppgiften ska lämnas också i fortsättningen. Det framstår därför som naturligt att den uppgiften där så kan

ske kompletteras med en uppgift om omkostnadsbeloppet. Skatteverket föreslår därför att de nya uppgifterna ska avse omkostnadsbelopp.

Äldre innehav

För att denna utökade kontrolluppgiftsskyldighet inte ska bli onödigt tyngande för värdepappersinstituten föreslås att den ska innefatta att värdepappersinstituten när det gäller delägar- och fordringsrätter förvärvade *innan* de nu föreslagna reglerna börjar gälla bara behöver lämna kontrolluppgift om omkostnadsbeloppet i de fall institutet har de uppgifter som krävs för att beräkna omkostnadsbeloppet. I övriga fall ska således värdepappersinstituten – i likhet med vad som gäller i dag – lämna uppgift om försäljningspriset.

Nya innehav

När det gäller delägar- och fordringsrätter som förvärvas *efter* ikraftträdandet ska kontrolluppgift avseende omkostnadsbeloppet lämnas, men bara om samtliga delägar- eller fordringsrätter av samma slag och sort som uppgiftsskyldigheten omfattar är förvärvade efter nämnda tidpunkt. Med en sådan ordning kommer uppgiftsskyldigheten automatiskt att byggas ut dock utan att det krävs att några omfattande åtgärder vidtas av de uppgiftsskyldiga. Till skillnad mot vad som gäller i Finland bör dock det uppgiftslämnande som ska ske för nya innehav vara obligatoriskt. Förslaget syftar till att förenkla redovisningen för den enskilde och det är väsentligt att det snabbt kan komma igång. Om uppgiftsskyldigheten, som i Finland, begränsas till att bara avse uppgifter som värdepappersinstituten lämnar till den enskilde, finns risk för att genomförandet drar ut på tiden. Detta är inte önskvärt särskilt som behovet av förenklingar är stort. De åtgärder som nu föreslagits för att uppgiftsskyldigheten inte ska bli allt för betungande torde innebära att de problem det utökade uppgiftslämnandet kan innebära för institutet begränsas. Den nu föreslagna ordningen förutsätter dock att värdepappersinstitutens system för hantering av delägar- och fordringsrätter utformas på ett sätt som gör det möjligt att räkna ut omkostnadsbeloppet. De s. k. nätmäklarna har ofta system som innehåller flertalet uppgifter och kan i många fall redan i dag räkna ut genomsnittliga omkostnadsbelopp för sina kunders innehav av delägar- och fordringsrätter.

Depå hos bank eller annat värdepappersinstitut

Med uppgift om anskaffningsutgiften har ovan avsetts fallet att banken som lämnar kontrolluppgiften har aktierna i depå för kundens räkning, har medverkat vid förvärvet av aktierna och har kvar sina uppgifter om anskaffningsutgiften. När banken inte har egna uppgifter om förvärvet, så lär det förekomma att kunden har meddelat banken vilken anskaffningsutgiften var (i syfte att omkostnadsbeloppet ska kunna beräknas med hjälp av bankens datorprogram). Det säger sig självt att bankerna inte kan ansvara för riktigheten i sådana erhållna uppgifter. Om uppgifter från kunden finns hos banken, kan det ändå underlätta för deklaranterna och Skatteverket om också de ges in till verket. Det är därför lämpligt att uppgiftslämnaren i kontrolluppgiften anger om uppgiften om omkostnadsbeloppet kommer från uppgiftslämnaren själv eller från någon annan. Beträffande fallet att förvärv skett genom annan bank eller annat värdepappersinstitut, se avsnitt 6.2.4.

Vp-konto

För kunder med vp-konto är förhållandena mera komplicerade. En möjlighet är förstås att, åtminstone inledningsvis, lämna vp-konton därhän och låta de föreslagna nya reglerna gälla bara för depåer. Men den hjälp att deklarerera som förslaget innebär kan just de kunder som har vp-konto förmodas ha störst behov av. Skatteverket bedömer därför att det inte är godtagbart att vp-konton inte skulle omfattas av förslaget.

En svårighet med vp-konto är att det förekommer eller kan förekomma att kunden för att köpa eller sälja värdepapper vänder sig till en annan bank än den som är kontoförande institut (KI) för kontot. Emellertid tycks det vara vanligt att den bank (det värdepappersinstitut) som kunden vänder sig till i så fall låter kunden öppna ett nytt vp-konto i den nya banken med denna som KI samt låter överföra värdepapperen från det gamla vp-kontot till det nya, varvid den gamla banken underrättas.

Med det sagda som utgångspunkt faller det sig naturligt att behandla vp-konton så lika depåer som möjligt. Det faller sig då också naturligt att den som är kontoförande institut för ett vp-konto blir den som ska lämna kontrolluppgifter. I de allra flesta fallen torde det innebära att kontrolluppgiften ska lämnas av den som också varit inblandad i avyttringen och i många fall också i förvärvet.

Systemet bör emellertid även omfatta fallet att någon annan än kontoförande institut vidtar något förvärv eller någon avyttring. I så fall bör köpande (säljande) bank underrätta KI på i princip motsvarande vis som när värdepapper flyttas mellan värdepappersinstitut, se avsnitt 6.2.4.

Också händelser som *emissioner* och *inlösen* bör följa den angivna mallen. Det värdepappersinstitut som ombesörjer en emission lär i förekommande fall öppna vp-konto för en del av dem som tecknat sig för aktier i emissionen. Emissionsinstitutet blir i så fall också kontoförande institut för vp-kontot. Det är då i och för sig inte så sannolikt att aktieägaren kommer att vända sig till KI för en framtida avyttring av aktierna. I stället vänder han eller hon sig till "sin bank". Om banken först låter kunden föra över aktierna till ett nytt vp-konto, för vilket banken är kontoförande institut, ska emissionsinstitutet i samband med överföringen av aktierna till det nya kontot underrätta banken om anskaffningsutgiften för aktierna. Om banken i stället genomför försäljningen utan att vara KI, ska banken underrätta emissionsbanken (eller med andra ord det värdepappersinstitut som är KI för det vp-konto som de avyttrade aktierna varit registrerade på) om avyttringen och försäljningsintäkten. Liksom i andra fall ska kontoförande institut lämna kontrolluppgift om avyttringen också i detta senare fall; men däremot ska den bank som var inblandad i avyttringen inte lämna kontrolluppgift när den inte också är kontoförande institut för vp-kontot. På motsvarande sätt bör förfaras vid inlösen.

Ovan har talats om delägarätter och fordringsrätter (eller om "värdepapper", varmed avsetts samma sak). Såsom ovan angetts förekommer det att optioner och terminer inte grundas på delägarätter eller fordringsrätter. Se nedan avsnitt 6.2.6.

Lagförslaget

Förslaget föranleder att ändringar görs i 21 kap. 5 § SFL samt att det i SFL tas in en ny paragraf, 34 kap. 7 a §.

6.2.2 Ikraftträdande

Förslag: De föreslagna bestämmelserna föreslås träda i kraft den 31 december 2013 och tillämpas från och med beskattningen och uppgiftslämnandet år 2015.

Promemorians skäl: Med den nu skisserade ordningen skulle det vara möjligt att inleda förifyllandet av kapitalvinster/-förluster i inkomstdeklarationerna förhållandevis snabbt. Förifyllande av den faktiska kapitalvinsten/-förlusten skulle dock inte kunna ske i samtliga fall då delägar- eller fordringsrätter avyttrats. Enligt de uppskattningar som gjorts skulle i initialskedet förifyllande kunna ske i cirka 50 procent av de fall som aktier avyttrats. Denna uppskattning bygger på de 3,5 miljoner kontrolluppgifter rörande aktieförsäljningar som lämnades vid 2009 års taxeringar och att kontrolluppgift med uppgift om anskaffningsutgift/omkostnadsbelopp skulle ha kunnat lämnas av

- ”storbankerna”; rörande cirka 20 procent av transaktionerna, dvs. cirka 300 000 transaktioner,
- ”nätmäklarna”; rörande 70–80 procent av transaktionerna, dvs. cirka 1 000 000 transaktioner, och
- övriga institutioner; rörande 40–50 procent av transaktionerna, dvs. cirka 400 000 transaktioner.

Målet med att förifylla uppgifter om kapitalvinst/-förlust i de skattskyldigas inkomstdeklarationer är främst att förenkla den skattemässiga redovisningen av avyttringar av delägar- och fordringsrätter. Mot denna bakgrund är det givetvis önskvärt att förifyllande kan ske för det stora flertalet transaktioner. Med den nu föreslagna ordningen skulle förifyllande kunna starta relativt snabbt och såväl värdepappersinstitutionerna som Skatteverket skulle ges möjlighet att successivt och kostnadseffektivt anpassa sina system till den nya ordningen. Enligt uppgifter som inhämtats från den finska skatteförvaltningen rörande deras numera för fyra år sedan införda system med kontrolluppgifter och förtryckning av kapitalvinst/-förlust har de där skattskyldiga till värdepappersinstitutet framställt önskemål om att de ska lämna de uppgifter som krävs för att förtryckning ska kunna ske. Det finska uppgiftslämnandet har mellan inkomståren 2008 och 2009 också ökat med 11,6 procent (se avsnitt 5.2). En motsvarande utveckling torde även kunna förväntas i Sverige, varför en ökning av andelen transaktioner som kan förifyllas kan förväntas år för år.

Utvecklingen måste dock noga följas och en utvärdering göras efter det att systemet har varit i kraft några år. Skulle det då visa sig att ytterligare åtgärder krävs för att förifyllande av faktisk kapitalvinst/-förlust ska kunna ske när det gäller det stora flertalet avyttringar av delägar- och fordringsrätter får en ändring av reglerna övervägas. Det kan dock redan nu framhållas att det givetvis är möjligt att införa regler som medför att förifyllande kan ske i fler fall än som blir fallet enligt det nu skisserade förslaget. Detta skulle t. ex. kunna uppnås genom att kontrolluppgiftsskyldigheten kombineras med en möjlighet att fastställa anskaffningsutgiften eller omkostnadsbeloppet med stöd av stickvärden. Såsom aktiekontrolluppgiftsutredningen framhöll krävs för att ett stickvärde ska medföra avsedda förenklingar vid deklareringshanteringen att stickvärdet sätts betydligt högre än vad som följer av den nuvarande schablonmetoden i 48 kap. 15 § IL. Nackdelen med ett

sådant väl tilltaget stickvärde är att det leder till en intäktsminskning för staten, en intäktsminskning som självfallet blir mer omfattande ju högre stickvärdet sätts. Av denna anledning föreslås inte att några bestämmelser om stickvärde införs.

För att kunna anpassa IT-stöd m.m. till nya regler om kontrolluppgifter torde banker och andra uppgiftslämnare behöva ett år på sig.

6.2.3 När ska kontrolluppgifterna lämnas?

Bedömning: Någon särskild reglering krävs inte.

Promemorians skäl: Det i denna promemoria lämnade förslaget innebär att värdepappersinstitutet till Skatteverket ska lämna kontrolluppgift om avyttrade delägar- och fordringsrätters försäljningspris samt, om möjligt, deras omkostnadsbelopp. Med ledning av dessa uppgifter ska Skatteverket räkna fram och sedan i den skattskyldiges inkomstdeklaration förifylla uppgift om kapitalvinst/-förlust. I de fall värdepappersinstitutet inte har de uppgifter som krävs för att lämna uppgift om omkostnadsbeloppet får Skatteverket i den till deklareraren fogade specifikationen ange försäljningspriset samt i förekommande fall den kapitalvinst som uppkommer om schablonmetoden (se 48 kap. 15 § IL) tillämpas.

Det föreligger enligt Skatteverkets mening inget behov av att kontrolluppgifter lämnas in mer än en gång per år. Nuvarande ordning enligt vilken kontrolluppgift ska lämnas för varje kalenderår och ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast följande kalenderår (14 kap. 1 och 2 §§ LSK respektive 24 kap. 1 § SFL) är således tillfyllest även för nu aktuella kontrolluppgifter.

6.2.4 Flytt av delägar- och fordringsrätter

Förslag: När en delägar- eller fordringsrätt flyttas från en depå hos ett värdepappersinstitut till en depå hos ett annat värdepappersinstitut eller till ett vp-konto eller från ett vp-konto till en depå eller ett annat vp-konto, ska det institut från vilket rätten flyttas underrätta det andra institutet om omkostnadsbeloppet, om det är känt.

Promemorians skäl: För delägar- och fordringsrätter som fysiska personer eller dödsbon förvärvar efter den 31 december 2013 föreligger enligt förslaget en skyldighet att i samband med en avyttring lämna uppgift i vilken omkostnadsbeloppet anges. Flyttas sådana värdepapper från ett värdepappersinstitut till ett annat, bör en underrättelse om omkostnadsbeloppet sändas från det institut från vilket de flyttas till det mottagande institutet. En motsvarande ordning gäller redan (för anskaffningsutgift) vad avser investeringsfonder, se 34 kap. 7 § SFL. I likhet med vad som föreslås för avyttringsfallen, bör uppgiftsskyldigheten vid flytt dessutom gälla även äldre innehav om omkostnadsbeloppet är känt för den som ska lämna uppgiften.

Med flytt från ett värdepappersinstitut till ett annat avses såväl att värdepapper flyttas från en depå i en bank (eller annat värdepappersinstitut) till depå i en annan bank eller till ett vp-konto som att de flyttas från ett vp-konto till ett annat vp-konto eller till en depå.

Det kan tänkas att förhållandena kan vara mera komplicerade än som här framgått. Till undvikande av missförstånd bör därför upprepas att om det

värdepappersinstitut som enligt vad nu har anförts skall lämna uppgift om omkostnadsbeloppet till det mottagande institutet, inte har kännedom om omkostnadsbeloppet, kan uppgiften förstås inte lämnas.

Motsvarande bör gälla också optioner och terminer som inte är delägarrätter.

Lagförslaget

Förslaget föranleder att det tas in två nya paragrafer, 7 a–7 b §§, i 34 kap. SFL.

6.2.5 Benefika transaktioner och privata överlåtelser

Bedömning: Någon särskild reglering krävs inte.

Promemorians skäl: Delägar- och fordringsrätter kan överlåtas mellan privatpersoner utan att något värdepappersinstitut eller annan är inblandad. Någon särskild kontrolluppgiftsskyldighet bör inte läggas på enskilda fysiska personer. Detta med hänsyn till att det skulle vara mycket svårt att nå ut till alla som skulle komma att omfattas, t.ex. någon som vid ett enstaka tillfälle ger några aktier till ett barnbarn eller värdepapper säljs mellan två privatpersoner utan att något värdepappersinstitut är inblandat. Härtill kommer att värdepappersinstituten enligt förslaget ska lämna kontrolluppgift om omkostnadsbelopp. I omkostnadsbeloppet ligger att benefika fång och andra privata affärer ska beaktas. En förutsättning för att detta ska kunna ske är givetvis att den nya ägaren av aktien registrerar sitt innehav. Någon särskild reglering krävs således inte. Skulle omkostnadsbelopp saknas, kan Skatteverket, om detta anses lämpligt, i den till inkomstdeklarationen fogade specifikationen redovisa den kapitalvinst som uppkommer om schablonmetoden i 48 kap. 15 § IL tillämpas.

Ett arvskifte medför att berörda värdepapper flyttas från arvlåtaren till arvtagaren. (Motsvarande gäller vid andra privata transaktioner såsom gåva och bodelning samt privata köp och försäljningar.) Om detta innebär att värdepapperen flyttas från en bank till en annan (från en depå eller ett vp-konto till en annan depå eller ett annat vp-konto), ska uppgift lämnas i enlighet med vad som sagts i föregående avsnitt (6.2.4).

6.2.6 S. k. råvaruderivat

Promemorians förslag: Det klagörs att skyldigheten att lämna kontrolluppgift omfattar också sådana optioner och terminer som inte är delägarrätter eller fordringsrätter.

Promemorians skäl: Viss osäkerhet råder bland marknadens aktörer om huruvida skyldigheten att lämna kontrolluppgift enligt dagens regler omfattar s. k. råvaruderivat. Från bankhåll har det under hand framförts till Skatteverket att frågan bör regleras tydligt i lag.

Med råvaruderivat menas optioner och terminer vars underliggande egendom är råvaror eller råvaruindex. Förutom råvaror, skulle också annan tillgång som avses i 52 kap. IL kunna förekomma. Sådana optioner och terminer torde inte falla in under definitionen av delägarrätter i 48 kap. 2 § IL, som enbart avser optioner och terminer vars underliggande tillgångar består av aktier eller som avser aktieindex. Visserligen omfattas också ”annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt” men inte heller den

bestämmelsen lär gälla råvaror eller annan tillgång som avses i 52 kap. IL (jfr prop. 1989/90:110 del 1 s. 722). Inte heller kan råvaruderivat anses vara fordringar (se 48 kap. 3–4 §§ IL).

Rubriken till 21 kap. IL ger vid handen att bestämmelserna i kapitlet avser enbart delägarrätter (och fordringsrätter) och att därför optioner och terminer som inte är delägarrätter inte omfattas av kontrolluppgiftsskyldigheten. En sådan inskränkning finns också utsagd i 1 § punkt 1 (som gäller bl. a. optioner och terminer); men däremot finns inskränkningen inte med i punkterna 2 och 3 (som bara gäller optioner och terminer). En tolkning som Skatteverket har gett uttryck för (broschyr SKV 373) är att kontrolluppgifter enligt nuvarande bestämmelser ska lämnas om råvaruderivat i de fall som avses i punkterna 2 och 3 men inte i fall som avses i punkt 1, avyttring av råvaruoptioner.

Det är lämpligt att kontrolluppgifter lämnas om råvaruderivat i alla tre fallen. Skyldigheten bör därför framgå tydligt i lagen.

Förslaget medför införandet av en ny 8 § i 21 kap. SFL och att kapitlets rubrik ändras. En motsvarande bestämmelse införs också i 34 kap. genom en ny 7 b §.

Definitionen av terminer och optioner i 44 kap. 11–12 §§ IL behöver inte ändras.

6.3 En begränsad genomsnittsmetod

Förslag: Nuvarande genomsnittsmetod i 48 kap. 7 § IL ersätts med en begränsad genomsnittsmetod. Enligt den begränsade genomsnittsmetoden ska omkostnadsbeloppet beräknas särskilt för varje depå och för varje vp-konto.

Promemorians skäl: Ett införande av systemet med förifyllande och utökad kontrolluppgiftsskyldighet för värdepappersinstituten förutsätter som nämnts i avsnitt 6.2 att genomsnittsmetoden på något sätt begränsas så att ett omkostnadsbelopp som den kontrolluppgiftsskyldige kan lämna uppgift om också är det som ska användas vid beskattningen. Innebörden av en sådan metod är att man vid beräkningen av omkostnadsbeloppet inte ska använda genomsnittliga omkostnadsbeloppet för samtliga delägarrätter och fordringsrätter av samma slag och sort om den skattskyldige har sådana hos fler än ett värdepappersinstitut. I stället ska man se till de delägar- och fordringsrätter av samma sort och slag som är registrerade hos en viss förvaltare eller som är registrerade i innehavarens eget namn (eller i förekommande fall uppdelat på än lägre nivå; se härom vidare nedan). Den nu skisserade ordningen kan belysas med följande exempel:

Exempel 1: Den fysiska personen BP innehar sammanlagt 2 000 aktier i AB S. Hälften av dessa aktier är registrerade i förvaltare X:s namn och hälften i förvaltare Y:s namn. Vid beräkning av aktiernas omkostnadsbelopp ska två separata beräkningar göras, en för de aktier som är registrerade i X:s namn och en för dem som är registrerade i Y:s namn.

Enligt 48 kap. 7 § IL tillämpas redan en begränsad genomsnittsmetod vid beräkning av kapitalvinsten vid avyttring av andelar i investeringsfonder. I den proposition som låg till grund för att denna begränsade genomsnittsmetod infördes uttalades bl.a. följande (prop. 2001/02:25 s. 109).

Förslaget öppnar vissa möjligheter för skatteplanering. En andelsinnehavare med andelar registrerade både på sig själv och förvaltar-

registrerade, kanske dessutom hos olika förvaltare, kan välja vilka andelar han vill sälja för att få den för honom för tillfället mest fördelaktiga anskaffningsutgiften. På längre sikt saknar det dock betydelse eftersom den sammanlagda genomsnittliga anskaffningsutgiften torde vara den samma oavsett om genomsnittsmetoden tillämpats för det totala innehavet eller delar av det när en andelsinnehavares samtliga andelar är omsatta.

Sett över tiden innebär en begränsad genomsnittsmetod – på sätt anfördes i den ovan citerade propositionen – att den sammanlagda genomsnittliga anskaffningsutgiften blir densamma. Utifrån ett sådant perspektiv är en begränsad genomsnittsmetod likvärdig med den genomsnittsmetod som i dag gäller vid avyttring av delägar- och fordringsrätter. På kort sikt finns en skillnad genom att den begränsade genomsnittsmetoden gör det möjligt att i vissa fall tidigarelägga redovisningen av förluster och skjuta upp redovisningen av vinster på ett sätt som kan anses innebära att den skattskyldige erhåller en skattekredit. Detta har också kommit till uttryck i SOU 2006:35 (s. 96 f.) där aktiekontrolluppgiftsutredningen anförde följande:

Sammanfattningsvis är det vår uppfattning att ett ställningstagande till möjligheten att ändra vinstberäkningsreglerna i inkomstskattelagen inte bör göras endast med hänsyn till skattekreditaspekten, utan att frågan måste ses i ett större perspektiv. Det kan emellertid ifrågasättas om en sådan förändring av vinstberäkningsreglerna kan motiveras enbart med det skälet att det skall skapas förutsättningar för ett utökat kontrolluppgiftslämnande.

Vi vill också påpeka att vi inte anser det möjligt att införa vinstberäkningsregler där den skattskyldige får välja om genomsnittsmetoden skall tillämpas på hela innehavet av aktier av samma slag och sort eller endast på det innehav som är registrerat hos den aktör som skall lämna kontrolluppgift. Ett av syftena med att införa ett nytt kontrolluppgiftssystem vid avyttring av aktier är att förenkla deklareringsförfarandet för de skattskyldiga och deklareringsgranskningen hos Skatteverket. Med vinstberäkningsregler där den skattskyldige har möjlighet att välja hur genomsnittsmetoden skall tillämpas kommer en sådan förenkling inte att uppnås. Om den skattskyldige får möjlighet att välja vilken anskaffningsutgift som skall användas vid vinstberäkningen för varje enskild avyttring kan också den slutliga genomsnittliga anskaffningsutgiften för det totala innehavet komma att påverkas, vilket kan resultera i minskade intäkter för det allmänna.

Generellt sett bör regler som kan medföra skattekrediter undvikas. Detta bl.a. på grund av de minskade skatteintäkter som sådana regler innebär för det allmänna på kort sikt samt mätt i nuvärde. Emellertid bör detta jämföras med det skattebortfall för staten som redan i dag föreligger till följd av att kapitalvinster/-förluster i avsaknad av ett heltäckande kontrolluppgiftssystem redovisas felaktigt.

Såvitt avser frågan om skatteplanering kan det också påpekas att det även med nu gällande regler finns ett flertal olika tillvägagångssätt genom vilka det är möjligt att uppnå effekter liknande dem som skulle vara möjliga om en begränsad genomsnittsmetod införs. Ett sätt är att – såsom aktiekontrolluppgiftsutredningen också pekade på – köpa värdepapper som kan förväntas

ha samma värdeutveckling som ett befintligt innehav men som inte anses vara av samma slag och sort, t.ex. B-aktier i stället för A-aktier. Det är också möjligt att uppnå sådana effekter genom att köpa optioner eller terminer avseende redan ägda aktier. För att begränsa möjligheterna till skattekrediter skulle det kunna övervägas att inskränka möjligheten att utnyttja den begränsade genomsnittsmetoden bara gälla beträffande sådana delägar- och fordringsrätter för vilka kontrolluppgift om omkostnadsbelopp lämnas. En sådan ordning skulle dock kräva en omfattande reglering om hur anskaffningsutgifter ska fördelas i de fall då en skattskyldig t.ex. har aktier av samma slag och sort förvarade hos fler värdepappersinstitut. Om en av dessa kontrolluppgiftsskyldiga institut lämnar uppgift om omkostnadsbeloppet – och tillämpar den begränsade genomsnittsmetoden – och det andra institutet inte lämnar sådan uppgift – varvid den begränsade genomsnittsmetoden inte skulle få tillämpas – skulle det krävas en samordning när det gäller beräkningen av omkostnadsbeloppet. Det nu sagda kan belysas med följande exempel:

Exempel 2: Den fysiska personen A innehar 2 000 A-aktier i X AB. Av dessa aktier är 1 000 förvaltarregistrerade hos värdepappersinstitutet VZ och resterande 1 000 hos värdepappersinstitutet VX. Anskaffningsutgiften för de hos VZ förvaltarregistrerade aktierna är 100 000 kronor och för de hos VX registrerade 130 000 kronor. Under 2012 ger A VZ respektive VX i uppdrag att avyttra dessa aktier och får – efter avdrag för omkostnader – 150 000 kronor per post. A har således för 300 000 kronor sålt aktier som förvärvats för 230 000 kronor, dvs. med en vinst om 70 000 kronor.

I kontrolluppgiften redovisar VZ omkostnadsbelopp med 100 000 kronor samt försäljningen med 150 000 kronor. VX redovisar för sin del inget omkostnadsbelopp utan bara försäljningspriset med 150 000 kronor. Kapitalvinsten för de hos VZ registrerade aktierna skulle då (med tillämpning av den begränsade genomsnittsmetoden) bli 50 000 kronor ($150\,000 - 100\,000$) och (med tillämpning av genomsnittsmetoden) 35 000 kronor ($150\,000 - (100\,000 + 130\,000/2)$) för de hos VX registrerade aktierna. I detta fall skulle således den sammantagna kapitalvinsten bli 85 000 kronor, dvs. en ”övertaxering” med 15 000 kronor.

Exempel 3: Samma förutsättningar som i exempel 2 men VX lämnar kontrolluppgift med uppgift om omkostnadsbeloppet medan VZ bara lämnar uppgift om försäljningspriset.

I kontrolluppgiften redovisar VZ således försäljningen med 150 000 kronor medan VX redovisar omkostnadsbelopp med 130 000 kronor och försäljningspriset med 150 000 kronor. Kapitalvinsten för de hos VX registrerade aktierna skulle då (med tillämpning av den begränsade genomsnittsmetoden) bli 20 000 kronor ($150\,000 - 130\,000$) och (med tillämpning av genomsnittsmetoden) 35 000 kronor ($150\,000 - (100\,000 + 130\,000/2)$) för de hos VX registrerade aktierna. I detta fall skulle således den sammantagna kapitalvinsten bli 55 000 kronor, dvs. en ”undertaxering” med 15 000 kronor.

Att komplicera reglerna i 48 kap. 7 § IL med särskilda regler för hur anskaffningsutgifter ska fördelas i fall då en bank tillämpar en ”fullständig” genomsnittsmetod och en annan bank en begränsad genomsnittsmetod framstår inte som en framkomlig väg att gå. Sett i förhållande till de

förenklingar som kan uppnås när det gäller enskildas skattemässiga redovisning av värdepapperstransaktioner framstår det som motiverat att införa en begränsad genomsnittsmetod. Införandet av en begränsad genomsnittsmetod skulle vidare möjliggöra eller i vart fall avsevärt förenkla ett införande av ett system med kontrolluppgifter på kapitalvinst/-förlust vid avyttring av delägar- och fordringsrätter. Härtill kommer att – som ovan angetts – det i IL redan i dag föreskrivs att en begränsad genomsnittsmetod i vissa fall ska tillämpas, se 48 kap. 7 § 2–4 styckena IL samt däri angivna lagrum.

Övervägande skäl talar således för att en begränsad genomsnittsmetod bör införas som ett led i strävandena att förenkla den skattemässiga redovisningen av avyttringar av delägar- och fordringsrätter.

Hur ska avgränsningen göras?

Nästa fråga blir då om det är lämpligt att avgränsningen ska gälla per uppgiftslämnare, vilket såvitt avser depåer är vad som har diskuterats ovan, eller om en längre gående uppdelning vore bättre. En möjlighet är att beräkna det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för en viss kund och en viss depå eller med andra ord så att om en kund har mer än en depå hos en och samma bank (uppgiftslämnare) och dessutom har värdepapper av samma sort och slag på båda eller alla depåerna, så ska genomsnittsmetoden användas för innehavet på varje depå för sig.

Motsvarande fråga uppkommer även för vp-konton. En sparare kan teoretiskt sett ha hur många vp-konton som helst, men har man fler än ett, blir de överskjutande avgiftsbelagda; även om kostnaden inte är så stor, lär det därför vara ovanligt att man har många vp-konton. Har man fler vp-konton än ett, lär det typiskt sett vara med olika värdepappersinstitut som KI. Det är oklart om det förekommer att man har två eller flera vp-konton med ett och samma KI. För den händelse det förekommer, uppkommer motsvarande fråga som beträffande depåer.

Skatteverket har inte uppfattat att det från uppgiftslämnarnas sida finns någon önskan om att begränsa genomsnittsmetoden på det ena eller andra sättet. För egen del har Skatteverket inte några invändningar mot någotdera. Saken måste emellertid bestämmas så att det står klart hur genomsnittsmetoden ska tillämpas. Skatteverket föreslår därför att genomsnittsmetoden ska användas för varje depå för sig och för varje vp-konto för sig.

Juridiska personer

Ytterligare en fråga i sammanhanget är om begränsningen bör gälla överlag eller enbart för fysiska personer och dödsbon. Syftet med de här föreslagna förändringarna är att göra det enklare för fysiska personer och dödsbon att deklarerera försäljningar av aktier o. d.; förenklingen föreslås ske med hjälp av bättre kontrolluppgifter, som ju lämnas för fysiska personer och dödsbon. Juridiska personer ligger således utanför det område som behandlas i denna promemoria. Så till vida behöver alltså en förändring av genomsnittsmetoden inte omfatta dem. Något skäl att ha en annan genomsnittsmetod för juridiska personer än för fysiska torde emellertid inte föreligga. Vi föreslår därför att förändringen blir generell.

Lagförslaget

Förslaget föranleder ändringar i 48 kap. 7 § första stycket IL.

6.3.1 Övergångsbestämmelse

Förslag: Det omkostnadsbelopp som gäller enligt nuvarande regler ska överföras till det nya regelsystemet.

Promemorians skäl: Införandet av en begränsad genomsnittsmetod kan utan övergångsbestämmelser medföra att ett fåtal skattskyldiga antingen inte kommer att få avdrag för hela den faktiska anskaffningsutgiften, om de inte vidtar någon åtgärd, eller att de blir överkompenserade. De olika situationerna kan belysas med följande exempel:

Exempel 5: NN har hos bank B 100 A-aktier i X AB som han köpt för 6 000 kronor. I bank C har NN ytterligare 200 A-aktier i X AB vilka han köpt för 24 000 kronor. Under 2011 sålde NN 150 av aktierna hos bank C och utnyttjade då 15 000 kronor $((6\ 000 + 24\ 000)/300 \times 150)$ av omkostnadsbeloppet. År 2013 – då det nya system har börjat gälla – säljer NN resterande aktier. Omkostnadsbeloppet för aktierna hos bank B blir då 6 000 kronor (hela anskaffningsutgiften) och 6 000 kronor $(24\ 000/200 \times 50)$ för aktierna i bank C. Det sammanlagda omkostnadsbeloppet för aktierna i X AB uppgår således till 27 000 kronor $(15\ 000 + 6\ 000 + 6\ 000)$ vilket ska jämföras med den faktiska anskaffningsutgiften om 30 000 kronor $(6\ 000 + 24\ 000)$.

Exempel 6: Förutsättningarna är desamma som i exempel 5 men i detta fall säljer NN aktierna hos bank B innan de nya reglerna börjar gälla. Under 2011 säljer således NN de 100 aktierna hos bank B och får då ett omkostnadsbelopp om 10 000 kronor $((6\ 000 + 24\ 000)/300 \times 100)$. År 2013 – då det nya system har börjat gälla – säljer NN resterande aktier. Omkostnadsbeloppet för aktierna hos bank C blir då 24 000 kronor (hela anskaffningsutgiften). Det sammanlagda omkostnadsbeloppet för aktierna i X AB uppgår således till 34 000 kronor vilket ska jämföras med den faktiska anskaffningsutgiften om 30 000 kronor.

Som framgår av ovanstående exempel kan således fall med såväl över- som underkompensation uppkomma i samband med övergången till den nya ordningen med en begränsad genomsnittsmetod.

Fallen gäller först och främst dem som har värdepapper av samma slag och sort ”på mer än ett ställe” (i depå eller på vp-konto). Det gäller vidare dem som inte längre har sådana värdepapper på mer än ett ställe vid ikraftträdandet men som dessförinnan har haft det och som gjort delavyttringar av detta innehav före ikraftträdandet. Det gäller slutligen också dem som har sådana värdepapper på ett vp-konto och har genomfört försäljningar genom olika värdepappersinstitut. Dessa olika fall torde gissningsvis inte omfatta så särskilt många deklaranter men i enskilda fall kan skillnaden mellan nuvarande och föreslagna regler röra stora belopp. Skatteverket bedömer därför att det inte är lämpligt att bara byta till en begränsad genomsnittsmetod utan någon övergångsbestämmelse.

En övergångsbestämmelse kan utformas på olika sätt men om man ställer kravet att den ska leda till rätt resultat i sådana fall som ovan angivits, och inte

öppna för planeringsåtgärder inför övergången, synes den lämpligaste vägen vara att föreskriva att man ska ta med sig det omkostnadsbelopp som man har enligt nuvarande regler in i det nya systemet.

Nackdelen med denna lösning är att den betyder att de som enligt vad ovan sagts blir berörda blir skyldiga att rätta uppgifter som Skatteverket förfyllt på grundval av kontrolluppgifter som inte är korrekta. Rättelsen behöver således inte göras förrän i samband med att avyttringen deklarerats, vilket ju kan komma att ligga långt framåt i tiden; men ingenting hindrar att den som så vill lämnar uppgift om det korrekta omkostnadsbeloppet till de värdepappersinstitut hos vilka värdepapper i nu avsedda fall förvaras (i depå eller på vp-konto) efter det att de nya reglerna trätt i kraft. I så fall kommer uppgiften att ingå i en kontrolluppgift när avyttringen skett (försedd med markering att den helt eller delvis bygger på uppgifter från annan än kontrolluppgiftslämnaren).

Det bör understrykas att denna inledande skyldighet inte innebär någonting annat än vad som redan gäller enligt nuvarande regler. Likaså bör beaktas att, såsom ovan antagits, de som berörs av denna övergångsbestämmelse inte lär vara så många; för de allra flesta kommer övergången från nuvarande genomsnittsmetod till den föreslagna inte att märkas.

6.4 Skattetillägg

Bedömning: Någon särskild reglering krävs inte.

Promemorians skäl: Enligt den i denna promemoria föreslagna ordningen ska uppgift om den kapitalvinst/-förlust som uppkommer i samband med delägar- och fordringsrätter avyttras förfylls i den skattskyldiges inkomstdeklaration (eller på annat sätt meddelas av Skatteverket). Den förfyllda uppgiften kommer att grundas på innehållet i inkomna kontrolluppgifter och övriga förhållanden som Skatteverket känner till. Av 31 kap. 4 och 5 § SFL framgår att om någon sådan uppgift (t. ex. på en förtryckt blankett för inkomstdeklaration) är felaktig eller saknas, ska den deklarationsskyldige genom ändring eller tillägg lämna de uppgifter som behövs. Trots att de uppgifter som förfylls lämnats av annan än den skattskyldige är han eller hon alltså skyldig att upplysa Skatteverket om att den förfyllda uppgiften är felaktig. Den som inte rättar felaktigheter eller inte gör nödvändiga tillägg ska påföras skattetillägg enligt, numera, 49 kap. SFL (se prop. 2001/02:25 s. 164 och SOU 2009:58 s. 1242 f). Såsom kommer att framgå av översikten nedan bör det dock typiskt sett inte bli aktuellt med skattetillägg i de fall som denna promemoria behandlar.

När skattetillägg kan komma att tas ut

Innan vi går in på situationer där felaktiga kontrolluppgifter inte bör föranleda skattetillägg om förslagen i promemorian genomförs, kan det framhållas att deklaranterna också i fortsättningen torde ansvara för felaktigheter i följande fall.

Om deklarianten ändrar de förfyllda uppgifterna gäller vanliga regler om skattetillägg. Den situationen påverkas inte av de nu föreslagna förändringarna. Vidare gäller att om deklarianten säljer värdepapper genom flera olika banker eller andra värdepappersinstitut i eller utanför Sverige, är

han eller hon skyldig att kontrollera att kontrolluppgift har inlämnats från dem alla; skulle så inte vara fallet, ska deklaranter själv ta upp kapitalvinster eller kapitalförluster på försäljningar som skett genom institut som inte lämnat kontrolluppgift eller som lämnat kontrolluppgift endast om försäljningsintäkter (för att anskaffningsutgiften inte varit känd). Inte heller härvidlag medför de förslagna ändringarna något nytt.

Flera remissinstanser framhöll i sina yttranden över Aktiekontrolluppgiftsutredningens betänkande att de där föreslagna förändringarna inte innebar mycket förenkling för deklaranterna om dessa måste granska och kontrollräkna de förfyllda uppgifterna. Skatteverket vill framhålla att regelverket här bör vara detsamma som för kontrolluppgifter i övrigt. Det att kontrolluppgifter lämnas om lön, ränteinkomster, ränteutgifter m. m. innebär en förenkling för deklaranterna även om de är skyldiga att rätta felaktigheter. Motsvarande bör gälla i fråga om kontrolluppgifter om omkostnadsbelopp.

Fallet att en kontrolluppgift är felaktig till följd av att den skattskyldige själv har tillhandahållit oriktiga uppgifter till kontrolluppgiftslämnaren tas upp nedan.

När skattetillägg inte ska tas ut

Enligt redogörelsen i avsnitt 4.3 ska skattetillägg inte tas ut t. ex. om den oriktiga uppgiften kan rättats med ledning av en sådan kontrolluppgift som normalt är tillgänglig för Skatteverket och som har varit tillgänglig för verket Skatteverket inom ett år från utgången av beskattningsåret (49 kap. 10 § 1 SFL).

Om det är fel i uppgifter från ett värdepappersinstitut eller annan uppgiftslämnare, kommer det i praktiken att bli genom en ny rättad kontrolluppgift som felet uppmärksammas och med ledning av de nya uppgifterna kan felet rättas. Då ska således skattetillägg inte tas ut.

Också om ett fel någon gång blir känt innan en ny kontrolluppgift kommit in till Skatteverket, bör ordningen normalt vara densamma. Även om det blir omnämnt i massmedia att två värdepappersinstitut har lämnat olika uppgifter om en viss delägar- eller fordringsrätt, ska deklaranter inte behöva vidta någon åtgärd. Det bör gälla oavsett om det står klart vilket instituts uppgifter som är fel eller om det tvärtom är oklart hur det förhåller sig. I stället bör Skatteverket reda ut felet tillsammans med berörda uppgiftslämnare, så att rättade kontrolluppgifter kommer in till verket.

Det kan tänkas att kontrolluppgifter om kapitalvinster har getts in till Skatteverket och att det senare framkommer att de ska rättas med nya kontrolluppgifter som bara ska innehålla försäljningsintäkter. Om det rör värdepapper som inte är marknadsnoterade kan felet inte rättas med ledning av de nya uppgifterna; jfr avsnitt 4.3.2. För att kunderna i så fall inte ska riskera att påföras skattetillägg kan uppgiftslämnaren se till att bereda kunderna tillfälle att begära omprövning innan den nya uppgiften ges in till Skatteverket. På motsvarande sätt lär värdepappersinstituten redan idag gå till väga om uppgifter rättas efter utgången av året efter beskattningsåret. Även om ett sådant fel har uppmärksamats i massmedia bör det ses som frivillig rättelse.

Befrielse från skattetillägg

Om en första kontrolluppgift innehållit fel och av någon anledning ingen ny uppgift ges in till Skatteverket, kan felet inte rättas med ledning av tillgängligt

kontrollmaterial. I dessa undantagsfall uppkommer frågan om befrielse helt eller delvis från skattetillägg.

Befrielse ska medges enligt bestämmelserna i 51 kap. 1 § SFL. Enligt andra stycket ska det bl. a. beaktas om felet har föranletts av vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter. Typiskt sett torde befrielse från skattetillägg medges helt om det förekommer fel i kontrolluppgift om omkostnadsbelopp.

Om en kontrolluppgift innehåller fel på grund av att den skattskyldige själv lämnat oriktiga uppgifter om t.ex. anskaffningsutgiften till värdepappersinstitutet, torde däremot skäl för befrielse inte föreligga. Syftet med förslagen är att deklaranterna i praktiken ska kunna lita på uppgifter som kommer från värdepappersinstitutet och Skatteverket men inte att frånta dem ansvaret för uppgifter som de tillhandahållit själva. Likaså måste deklaranterna också i fortsättningen ansvara för uppgifter om omkostnadsbelopp som är felaktiga i sådana fall som har berörts i avsnitt 6.3.1 ovan (värdepapper av samma slag och sort på flera depåer eller vp-konto m. m.); i vad mån befrielse från skattetillägg därvid ska medges, torde få bedömas i det enskilda fallet.

Det kan vidare tänkas att den kapitalvinst/-förlust som förfylls i deklARATIONEN kan innehålla fel som uppkommit hos Skatteverket. Denna fråga togs upp också i SOU 2006:35. Där anfördes (s. 158 f.) att Skatteverket enligt det betänkandets förslag skulle bearbeta de inkomna kontrolluppgifterna innan uppgiften om kapitalvinst/-förlust förtrycktes samt att befrielse på grund av vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter torde omfatta situationen då en felaktig uppgift om kapitalvinst/-förlust beror på att Skatteverket vid vinstberäkningen utgått från felaktiga kontrolluppgifter om anskaffningsutgifter, men däremot inte situationen att kontrolluppgifterna är riktiga men själva vinstberäkningen är felaktig. ”Det kan dock nämnas att en situation som inte uttryckligen anges i lagtexten men där befrielse ändå kan komma i fråga är då den skattskyldige har haft fog för att förlita sig på en uppgift som har lämnats av en myndighet men som visat sig vara felaktig (jfr prop. 2002/03:106 s. 240 f.). Eftersom de fall som anges i 5 kap. 14 § taxeringslagen inte omfattar situationen att Skatteverkets vinstberäkning är felaktig kan det dock finnas skäl att överväga om lagtexten bör kompletteras i detta avseende. Det skulle annars kunna bli svårare att erhålla befrielse från skattetillägg i denna situation jämfört med situationen att felaktigheten har föranletts av vilseledande eller missvisande kontrolluppgifter. Vi anser emellertid att frågan bör övervägas närmare ur ett bredare perspektiv än vi har möjlighet till, och lämnar därför inte något lagförslag i denna del.”

Enligt förslagen i denna promemoria ska Skatteverket inte göra sådana beräkningar som diskuterades i betänkandet. Detta betyder förstås inte att det kan uteslutas att det kan förekomma fel i uppgifterna som beror på Skatteverket. Skatteverket bedömer att det får anses självklart att om fel i kontrolluppgifter som getts in till Skatteverket utgör grund för befrielse från skattetillägg, så får det med så mycket starkare skäl vara grund för befrielse om motsvarande eller likartade fel uppkommit hos Skatteverket självt. Skatteverket anser därför att det inte behöver tas in någon särskild bestämmelse om detta i lagen.

7 Konsekvensanalys

7.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna m.m.

Under de senaste decennierna har antalet personer i Sverige som äger och handlar med värdepapper ökat kraftigt. Många av dem som har sålt värdepapper gör fel när de ska redovisa affärerna i sina inkomstdeklarationer. Felen är i många fall oavsiktliga och beror bland annat på att reglerna för beskattning vid försäljning av värdepapper är komplicerade. Framförallt är det svårigheten att beräkna anskaffningsutgifter i kombination med tillämpningen av genomsnittsmetoden som orsakar problem. Felen medför i vissa fall att de skattskyldiga får betala för lite skatt, i andra fall att de får betala för mycket skatt. Detta framgår bland annat av Skatteverkets kartläggning av skattefelet vid aktieförsäljningar (SKV Rapport 2004:1). Kartläggningen avsåg 2002 års taxering och omfattade i första hand försäljning av marknadsnoterade aktier. Av kartläggningen framgår att mellan 600 000 och 800 000 personer säljer aktier under ett år. Skattebortfallet på grund av felet beräknades då uppgå till cirka 700 miljoner kronor per år.

Det är mycket svårt att, utan en större kartläggning, få fram exakta och tillförlitliga siffror avseende nuvarande skattefel. Med utgångspunkt från statistik från lämnade deklarationer och kontrolluppgifter kan dock vissa grova beräkningar beträffande t. ex. skattefel göras. De kartläggningar och kontroller som Skatteverket genomfört under senare år avseende försäljningar av aktier och andra värdepapper visar att det fortfarande är många som gör fel när de ska redovisa dessa försäljningar. Antalet personer som ska redovisa försäljningar av aktier och andra värdepapper i inkomstdeklarationen (lämna blankett K4) varierar mellan åren. De två senaste åren var det 773 280 personer (deklarationen 2011) respektive 742 669 personer (deklarationen 2012) som skulle lämna blankett K4. Skatteverkets senaste analyser av aktieförsäljningar visar att drygt 270 000 personer eller 35 % av dem som redovisat aktieförsäljningar i deklarationen gjort det på ett felaktigt sätt. Drygt 80 000 personer eller ca 30 % av dessa har pga. felredovisningen dessutom betalat för mycket skatt.

I denna promemoria föreslås att det, för att förenkla för dem som säljer värdepapper, införs regler som gör det möjligt att med hjälp av kontrolluppgifter förifylla uppgifter om kapitalvinster/-förluster i inkomstdeklarationen för fysiska personers och dödsboms försäljning av aktier och andra värdepapper. Om Skatteverket får information genom kontrolluppgifter så att kapitalvinster och kapitalförluster kan förifyllas på inkomstdeklarationerna kommer skattefelet att minska. Ju större andel av kontrolluppgifterna om avyttringar, som även innehåller uppgifter om omkostnadsbelopp desto mindre blir skattefelet. Hur stor påverkan blir på skattefelet och när i tiden den kommer är svårt att uppskatta.

Uppskattningen av skattefelet, var redan i Skatteverkets rapport 2004:1 osäker, och är i allra högsta grad så fortfarande. Detta beroende bl.a. på att skattebasen varierar kraftigt mellan åren och inte minst för att olika bolagshändelser, t. ex. uppköp eller inlösen, kan få väldigt stor påverkan på såväl antal affärer som

skatteuttag. Ytterligare komplicerande faktorer är det ökande användandet av kapitalförsäkringar för värdepappershandel samt inte minst den nyligen införda sparformen investeringssparkontot. Förslagen innebär endast mindre materiella förändringar av reglerna för vinstberäkning och vi gör trots allt bedömningen att förslaget på sikt kommer att leda till en intäktsförstärkning för staten.

I deklarationen 2011 redovisades det en nettovinst avseende försäljning av marknadsnoterade aktier, fonder, fåmansbolagsaktier m. m. på 32,7 miljarder kronor.¹¹ Av inlämnade kontrolluppgifter avseende försäljning av fonder (KU40) för deklarationen 2011 framgår att nettovinsten för dessa är ca 9,9 miljarder kronor. Nettovinst för aktier m. m. (exkl. fonder) kan då mycket schablonmässigt uppskattas till 22,8 miljarder kronor (32,7 mdr kr – 9,9 mdr kr) och skatten på detta är 6,8 mdr kr. Om man t. ex. skulle utgå från att enbart 10 % av redovisningarna i deklarationen 2011 var felaktiga, så kan skattefelet uppskattas till 680 miljoner kronor (6,8 mdr kr * 10 %). Om man däremot utgår från att 20 % av redovisningarna i deklarationen 2011 var felaktiga så kan skattefelet uppskattas till 1 360 miljoner kronor (6,8 mdr kr * 20 %). Utifrån dessa mycket grova och försiktigt tilltagna beräkningar kan i varje fall konstateras att det fortfarande finns ett omfattande skattefel även i kronor räknat och att även små förbättringar av skattefelet kommer innebära stora intäktsökningar för staten. Skatteverket uppskattar att det nuvarande skattefelet för försäljning av aktier och fonder (exkl. fåmansbolag) överstiger tidigare uppskattat belopp (700 miljoner kronor¹²) och nu uppgår till 800 miljoner kronor. Vid en försiktig bedömning av intäktsförstärkningen för staten kan den relativt snart antas uppgå till 400 miljoner kronor.

7.2 Kostnader och andra konsekvenser för Skatteverket

Förslaget innebär att Skatteverket vid en avyttring ska beräkna kapitalvinst eller kapitalförlust med hjälp av uppgifterna om försäljningspris och omkostnadsbelopp. Kapitalvinsten eller kapitalförlusten ska därefter förifyllas på inkomstdeklarationen. De föreslagna ändringarna kommer för Skatteverket att medföra kostnader för anpassning och förändringar i befintliga IT-system, blanketter, broschyrer och annan information. Extern information, intern utbildning, m.m. är andra kostnader som tillkommer.

Kostnaderna för anpassning och förändringar i befintliga IT-system och övriga initiala kostnader beräknas till 2 miljoner kronor och större delen av kostnaden hamnar på år 2013.

Om Skatteverket får information genom kontrolluppgifter så att kapitalvinster och kapitalförluster kan förifyllas på inkomstdeklarationerna, kommer deklaranterna att behöva lämna färre tilläggsuppgifter (t. ex. blankett K4) vid deklareringsförfarandet. Detta kommer på sikt att medföra lägre administrationskostnader för deklareringshanteringen hos Skatteverket.

¹¹ Källa: Taxeringsutfallet 2011, PM från Skatteverket 2011-12-12

¹² Se SKV Rapport 2004:1

Förslaget kommer även på sikt att medföra att kostnaderna för granskningen av deklarationerna kommer att minska.

Vid införandet av investeringssparkontot angavs på sidan 390 i prop. 2011/12:1 att "...kostnader balanseras på lång sikt av besparingar när transaktioner sker inom ramen för investeringssparkontot i stället för i det konventionella systemet. Ju större andel av sparandet i finansiella instrument som placeras på investeringssparkonto desto större blir Skatteverkets besparing". Det gjordes då inga beräkningar av inbesparingar i kronor.

Samma resonemang kan gälla vid ett införande av ett utökat uppgiftslämnande om omkostnadsbelopp. Ju större andel av kontrolluppgifterna om avyttringar som även innehåller uppgifter om omkostnadsbelopp desto större blir Skatteverkets besparing. Hur stor besparingen blir och när i tiden den kommer är mycket svårt att uppskatta. Eventuella inbesparingar kommer inledningsvis troligen motsvaras av tillkommande kostnader för extern information m. m. till uppgiftslämnare och administration av ökat antal kontrolluppgifter.

7.3 Kostnader och andra konsekvenser för de kontrolluppgiftsskyldiga

Förslagen i promemorian innebär att skyldigheten att lämna kontrolluppgifter utvidgas för företag inom den finansiella sektorn. Den utökade skyldigheten kommer i första hand att beröra banker och andra värdepappersinstitut. Dessa företag är redan i dag skyldiga att lämna kontrolluppgifter om bl.a. avkastning och avyttring av delägarätter och fordringsrätter. I dag (för inkomståret 2011) lämnas det ungefär 43 miljoner kontrolluppgifter avseende inkomstslaget kapital. Av dessa kontrolluppgifter avser omkring 37 miljoner räntor, utdelningar och avyttringar av investeringsfonder och ungefär 6 miljoner av kontrolluppgifterna avser avyttringar av andra värdepapper än andelar i investeringsfonder. Antalet kontrolluppgifter och fördelningen mellan olika kontrolluppgifter varierar dock mellan åren.

Förslaget innebär att uppgiftsskyldigheten utökas på så sätt att uppgiftslämnaren, förutom uppgift om försäljningspris, också ska lämna uppgift om omkostnadsbeloppet för avyttrade delägarätter och fordringsrätter. Förslaget innebär inte att de berörda företagen kommer behöva lämna ett större antal kontrolluppgifter jämfört med idag. Däremot kommer företagen behöva lämna mer information i varje kontrolluppgift avseende avyttring. Om kontrolluppgifterna om avyttringar även ska innehålla uppgift om omkostnadsbelopp kan det antas att detta kommer resultera i att ytterligare ungefär 5 miljoner uppgifter om omkostnadsbelopp ska lämnas i kontrolluppgifterna. Antagandet om att det är 5 miljoner tillkommande uppgifter, och inte 6 miljoner, bygger på att det idag lämnas in hel del kontrolluppgifter som innehåller ett nettobelopp och där uppgift om omkostnadsbelopp inte behöver lämnas. Detta gäller bl.a. kontrolluppgifter som lämnats om handel med så kallade CFD-kontrakt och kontrolluppgifter som lämnats om försäljning av inlösenrätter, säljrätter och teckningsrätter. Det utökade uppgiftslämnandet kommer innebära ökade kostnader för berörda uppgiftslämnare, men då detta avses kunna lämnas som en kompletterande

uppgift i befintliga kontrolluppgifter, bör inte kostnaderna för detta öka nämnvärt.

Däremot kommer det utökade uppgiftslämnandet innebära kostnader för att ta fram och underhålla system och rutiner för att kunna beräkna korrekta omkostnadsbelopp. Hur stora investerings- och underhållskostnaderna för berörda företag kommer uppgå till är mycket svårt att bedöma. Detta bl.a. för att företagen storleksmässigt är väldigt olika och för att företagens IT-system är mycket olika vad gäller såväl storlek som komplexitet. Det finns idag en handfull mycket stora aktörer med mycket komplicerade IT-system, ett tiotal mellanstora aktörer samt ett stort antal mindre aktörer med i många fall något mindre komplicerade IT-system.

I samband med arbetet i Aktiekontrolluppgiftsutredningen (SOU 2006:35) gjordes det kostnadsberäkningar för de där lämnade förslagen av Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och VPC (nuvarande Euroclear Sweden). Det då föreslagna uppgiftslämnandet var mer komplicerat och omfattande än det nu föreslagna. För en stor aktör uppskattades investeringskostnaderna till mellan 5 och 7,5 miljoner kronor och för en mellanstor aktör till mellan 2,5 och 5 miljoner per företag. De årliga drifts- och underhållskostnaderna uppskattades till cirka hälften av investeringskostnaderna. En stor del av de sistnämnda kostnaderna avsåg ”utveckling av nya rutiner för att ”fånga in” de händelser som skall rapporteras”. Dessa kostnadsuppskattningar kan möjligen ge en indikation på vilka kostnader som det lämnade förslaget kan medföra. Idag, till skillnad från år 2006, har de flesta banker och andra värdepappersbolag system där de beräknar omkostnadsbelopp för t.ex. sålda aktier och kan assistera kunden med underlag för redovisning till Skatteverket. Detta borde innebära att såväl investerings- som underhållskostnader för de i denna promemoria lämnade förslagen bör kunna vara på samma nivå som eller lägre än de tidigare beräknade kostnaderna.

7.4 Kostnader och andra konsekvenser för enskilda

Förslagen i promemorian om att mer information (omkostnadsbelopp) ska lämnas i kontrolluppgifter innebär att fysiska personer kan köpa och sälja värdepapper utan att de själva behöver beräkna kapitalvinster och kapitalförluster i inkomstdeklarationen. Det innebär en stor förenkling och en väsentligt minskad administrativ börda för den enskilde spararen jämfört med om han eller hon ska fortsätta att själv beräkna kapitalvinst eller kapitalförlust och redovisa försäljningarna på blankett K4 i inkomstdeklarationen.

8 Författningskommentarer

8.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

48 kap.

7 §

Den begränsning av genomsnittsmetoden som enligt *andra stycket* gäller för fondandelar föreslås nu bli generellt tillämplig för delägar- och fordringsrätter.

Samtidigt ändras indelningen i vad som ska vara beräkningsenhet för genomsnittsmetoden. I *andra stycket* sägs att omkostnadsbeloppet ska beräknas särskilt för varje depå för sig och för varje vp-konto för sig. I nya *tredje stycket* framgår vad som menas med depå och vp-konto. Bestämmelsen anknyter till svenska värdepappersrättsliga regleringar men motsvarande är avsett att gälla också vid annan likartad registrering inom eller utom Sverige.

Syftet med bestämmelsen är att om den som enligt 21 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) lämnar kontrolluppgift om avyttringen kan beräkna ett omkostnadsbelopp grundat på uppgifter som uppgiftslämnaren känner till, ska också det omkostnadsbeloppet utgöra vad den skattskyldige ska ta upp i sin deklaration eller med andra ord att han eller hon inte ska behöva göra egna beräkningar av omkostnadsbeloppet utan kunna lita på kontrolluppgifterna. (Se närmare avsnitt 6.2 och 6.3.)

Den nya regeln om vad som ska ingå i beräkning av omkostnadsbelopp innebär att för den som har värdepapper av samma sort och slag i mer än en depå eller på mer än ett vp-konto, ska omkostnadsbeloppet beräknas särskilt för varje depå och för varje vp-konto. Även om de flesta inte har fler än en depå eller fler än ett vp-konto, kan det därför tyckas missvisande att i *första stycket* behålla lydelsen att omkostnadsbeloppet ska beräknas för samtliga delägar- och fordringsrätter. Ordet ”samtliga” har i enlighet härmed tagits bort ur första stycket. När beräkningen görs enligt *andra stycket* ska förstås samtliga delägar- och fordringsrätter av samma slag och sort i den aktuella depån eller det aktuella vp-kontot beaktas.

Övergångsbestämmelse

Övergångsbestämmelsen innehåller att det omkostnadsbelopp som man har enligt nuvarande regler tas med in i det nya regelsystemet enligt vilket en begränsad genomsnittsmetod införs för beräkning av omkostnadsbelopp. Innebörden av övergångsbestämmelsen är att omkostnadsbeloppet varken ökar eller minskar till följd av övergången. Bestämmelsen får betydelse bara i vissa fall där en skattskyldig har förvarat värdepapper av samma slag och sort på mer än ett ställe. Se avsnitt 6.3.1.

8.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

21 kap.

3 §

I paragrafen finns bestämmelser om vem som ska lämna kontrolluppgift.

I det nya *andra stycket* sägs nu att kontrolluppgift i fråga om delägarrätter och fordringsrätter på vp-konto ska lämnas av den som är kontoförande institut (KI) för kontot. Detta ska gälla även om KI inte har varit inblandat i den avyttring som har föranlett att kontrolluppgift ska lämnas, om nämligen KI har fått uppgift om avyttringen i enlighet med vad som sägs i den nya bestämmelsen i 34 kap. 7 a §. Utan att det är särskilt angivet i lagrummet är motsvarande avsett att gälla i fråga om andra omständigheter som kan föranleda kontrolluppgiftsskyldighet. Om således den som betalar ut ersättning vid inlösen inte råkar vara KI, ska KI ändå lämna kontrolluppgift i de fall utbetalaren har underrättat KI om utbetalningen. I dessa fall ska vidare den som medverkat vid avyttringen (eller betalat ut ersättningen vid inlösen) inte lämna kontrolluppgift, förutsatt att uppgift enligt 34 kap. 7 a § lämnas i stället. Syftet med bestämmelserna är att kontrolluppgift ska lämnas och att detta i fråga om en viss händelse ska göras endast av en uppgiftslämnare samt att kontrolluppgiften ska lämnas av den som kan känna till omkostnadsbeloppet, vilket i förekommande fall ska ingå i kontrolluppgiften (se 5 §).

I det nya *sista stycket* anges vad som menas med vp-konto och kontoförande institut.

5 §

I paragrafen finns bestämmelserna om vad en kontrolluppgift rörande delägar- och fordringsrätter ska innehålla. I *första stycket punkten 4*, som är ny, anges att kontrolluppgift ska innehålla uppgift om omkostnadsbeloppet.

I det nya *tredje stycket* anges i vilka fall uppgift om omkostnadsbelopp ska lämnas. Detta gäller dels, enligt första strecksatsen, i fråga om sådana delägar- eller fordringsrätter som har förvärvats efter den 31 december 2013 och beträffande vilka uppgiftslämnaren har fått kännedom om anskaffningsutgiften (i samband med anskaffningen eller vid annat tillfälle), dels, enligt andra strecksatsen, i de fall då kontrolluppgiftslämnaren har de uppgifter som krävs för att beräkna omkostnadsbeloppet. I det förstnämnda fallet behöver dock uppgift om omkostnadsavdrag inte lämnas om den fysiska personen eller dödsboet redan tidigare hade delägar- eller fordringsrätter av samma slag och sort registrerade hos det aktuella institutet. Orsaken till denna inskränkning är att även om värdepappersinstitutet har uppgifter om anskaffningsutgiften på de nyförvärvade delägar- eller fordringsrätterna kan uppgifter saknas rörande de tidigare förvärvade och i så fall kan det genomsnittliga omkostnadsbeloppet inte beräknas. Om däremot också de tidigare anskaffningsutgifterna är kända för kontrolluppgiftslämnaren, ska uppgift om omkostnadsbeloppet lämnas enligt andra strecksatsen.

I det nya *fjärde stycket* sägs att det i kontrolluppgift rörande omkostnadsbelopp ska anges om omkostnadsbeloppet har beräknats med ledning av uppgifter som helt eller delvis härrör från annan än

uppgiftslämnaren själv. Här avses främst uppgifter som kunden själv lämnat till banken. Motsvarande är tänkt även om uppgiften har kommit från någon annan än kunden, t.ex. en arvlåtare eller gåvogivare. Ett fall av annat slag föreligger om kontrolluppgiftslämnaren har mottagit uppgifter om anskaffningsvärden från en annan bank eller annat värdepappersinstitut enligt de nya bestämmelserna i 34 kap. 7 a–7 b §§; då behövs inte någon särskild uppgift om det. Om det däremot framgår av flyttningsuppgiften att anskaffningsutgiften helt eller delvis härrör från annan än uppgiftslämnaren, ska detta anges i kontrolluppgiften.

8 §

Kontrolluppgifter om avyttring av fordringsrätter och delägarrätter finns i 20 och 21 kap. Vad som menas med delägarrätter och fordringsrätter sägs i 48 kap. 2–4 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), IL. Såsom framhållits i avsnitt 6.2.6 torde s. k. råvaruderivat inte räknas som delägarrätter (och inte heller som fordringsrätter). I syfte att göra det klart att kontrolluppgift ska lämnas också om råvaruderivat – och motsvarande rörande annan tillgång som avses i 52 kap. IL, om det skulle förekomma – införs nu en ny 8 §. Där sägs att uppgifter som ska lämnas enligt detta kapitel även gäller optioner och terminer vars underliggande tillgång är råvaror, index eller annan tillgång som avses i 52 kap. IL. Innebörden är med andra ord att kontrolluppgifter ska lämnas om optioner och terminer även om dessa inte är delägarrätter eller fordringsrätter.

34 kap.

7 a §

Paragrafen är ny.

Av *första stycket* följer att värdepappersinstitut ska underrätta varandra om det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för sådana delägar- och fordringsrätter som en flyttas från ett institut till ett annat. Flyttfallen omfattar både depåer och vp-konton. Se avsnitt 6.2.4.

I *andra stycket* införs särskilda regler för vp-konto i vissa fall. Innebörden är att om någon annan än den som är kontoförande institut för vp-kontot medverkar vid en avyttring, ska det medverkande värdepappersinstitutet underrätta det kontoförande institutet; det senare men inte det förra ska lämna kontrolluppgift om avyttringen. Se ovan kommentaren till 21 kap. 3 §.

I samband med att kontrolluppgiftsskyldigheten utökas kommer värdepappersinstitutet inte att ha heltäckande uppgifter om anskaffningsutgifterna för de delägar- och fordringsrätter som fysiska personer och dödsbon förvarar hos institutet. I *tredje stycket* införs därför en motsvarande regel som för kontrolluppgifter tas in i 21 kap. 5 § tredje stycket; se kommentaren till detta lagrum. I stycket sägs också att uppgiftsskyldigheten bara gäller i fråga om fysiska personer och dödsbon.

Enligt *fjärde stycket* ska det anges om uppgifter om anskaffningsutgiften helt eller delvis härrör från annan. Bestämmelsen motsvarar den som införs om kontrolluppgifter i 21 kap. 5 §.

I *femte stycket* sägs att bestämmelserna inte gäller tillgångar på ett investeringssparkonto.

Sjätte stycket anger vad som menas med kontoförande institut.

7 b §

I paragrafen, som är ny, sägs att uppgifter som ska lämnas enligt 7 a § även gäller optioner och terminer vars underliggande tillgång är råvaror, index eller annan tillgång som avses i 52 kap. 11. Innebörden är med andra ord, liksom i fråga om 31 kap. 8 §, att uppgifterna ska lämnas om optioner och terminer även om dessa inte är delägarätter eller fordringsrätter.